

**PROGNOZA
ODDZIAŁYWANIA NA
ŚRODOWISKO PLANU
URZĄDZENIOWO-
ROLNEGO GMINY
MIEROSZÓW**

WROCLAW, czerwiec 2011 r.

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych

50-044 Wrocław • ul. J. Piłsudskiego 15/17

tel. (71) 372-37-28, 342-99-33 • fax (71) 342-99-13

e-mail: dyrekcja@dbgitr.internetdsl.pl

Opracowano na zlecenie Zarządu Województwa Dolnośląskiego

przy współudziale Urzędu Miejskiego w Mieroszowie

Zespół autorski:

mgr inż. Karol Szeremeta

Nadzór merytoryczny:

inż. Lesław Wołcz

Prawa autorskie zastrzeżone

Wykorzystanie niniejszego opracowania dla potrzeb planistycznych, w zakresie wynikającym z przepisów autorskich dozwolone pod warunkiem podania źródła. Wykorzystanie w celach komercyjnych wymaga uprzedniej pisemnej zgody autora.

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	5
1. CEL, ZAKRES PRACY I POWIĄZANIA Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	5
2. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZENIU PROGNOZY	7
3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ SPOSOBY ICH REALIZACJI W PLANIE URZĄDZENIOWO-ROLNYM	8
4. USTALENIA I GŁÓWNE CELE PLANU URZĄDZENIOWO – ROLNEGO.....	8
4.1. Główny cele planu oraz jego odniesienie do opracowań strategicznych.....	8
4.2. Zakres Planu urządzeniowo – rolnego wg bloków tematycznych.....	9
II. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA	13
1. POŁOŻENIE FIZYCZNO – GEOGRAFICZNE.....	13
2. BUDOWA GEOLOGICZNA I ZŁOŻA NATURALNE	13
3. WODY POWIERZCHNIOWE.....	14
4. WODY PODZIEMNE.....	15
5. KLIMAT	16
6. FIZJOGRAFIA I RZEŹBA TERENU	17
7. GLEBY I OBSZARY ZAGROŻENIA EROZJĄ	17
8. OBSZARY LEŚNE I ZADRZEWIONE	19
9. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW I STRUKTURA UŻYTKÓW ROLNYCH.....	20
10. ORGANIZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	21
11. FORMY OCHRONY PRZYRODY I ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	24
III. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN ŚRODOWISKA.....	31
1. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PLANU URZĄDZENIOWO- ROLNEGO	31
2. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA	32
3. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI PRAC URZĄDZENIOWO-ROLNYCH.....	34
3.1. <i>Konserwacja cieków i rowów melioracyjnych</i>	34
3.2. <i>Grunty wymagające regulacji stosunków wodnych</i>	36
3.3. <i>Budowa zbiorników retencyjnych</i>	37
3.4. <i>Planowane zalesienia</i>	40
3.5. <i>Planowane przydrożne zadrzewienia i zakrzewienia</i>	41
3.6. <i>Planowane zadrzewienia w formie remiz śródpolnych</i>	43
3.7. <i>Drogi do modernizacji</i>	44
3.8. <i>Scalenia gruntów</i>	45

3.9. Zagospodarowanie gruntów odłogowanych.....	48
3.10. Miejsca wymagające uporządkowania.....	50
3.11. Planowana infrastruktura rekreacyjno-turystyczna.....	50
3.12. Wyłączenia gruntów z użytkowania rolniczego.....	52
3.13. Podsumowanie wpływu prac urządzeniowo-rolnych na poszczególne elementy środowiska.....	52
4. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO.....	54
5. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO.....	54
6. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PLANU URZĄDZENIOWO – ROLNEGO ORAZ CZĘSTOTLIWOŚĆ JEJ PRZEPROWADZENIA.....	57
IV. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	58
V. WYKAZ MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH.....	63

I. WPROWADZENIE

1. Cel, zakres pracy i powiązania z innymi dokumentami

Obowiązek sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko Planu urządzeniowo-rolnego gminy Mioszów wynika z ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz.U. z 2008r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.). W myśl tej ustawy projekty dokumentów planistycznych, strategicznych, studialnych i inne (art. 46 lub 47 ww. ustawy), które wyznaczają ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko lub mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko lub przypadki, w których zmiany dokonywane w obiektach są kwalifikowane jako przedsięwzięcia, o których mowa powyżej (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. *w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko*), wymagają przeprowadzenia *Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko (SOOŚ)*. W ramach *SOOŚ* winna zostać opracowana prognoza oddziaływania na środowisko w zakresie wskazanym w art. 51 ww. ustawy. Organ opracowujący projekt dokumentu, o którym mowa w art. 46 lub 47 ustawy (z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*), sporządza prognozę oddziaływania na środowisko.

Plan urządzeniowo-rolny gminy Mioszów jest opracowaniem planistycznym, rozwijającym zagadnienia uznane za priorytetowe w opracowanych już dokumentach strategicznych województwa dolnośląskiego jak i gminy Mioszów. Dokument kompleksowo charakteryzuje obszar gminy z wyłączeniem terenu miasta Mioszów głównie pod kątem uwarunkowań i predyspozycji do funkcjonowania rolnictwa.

Zawiera analizę stanu istniejącego rolniczej przestrzeni produkcyjnej, problematykę która na nią pośrednio lub bezpośrednio oddziałuje oraz określone w wyniku tej analizy potrzeby prac. Część projektowa wskazuje prace urządzeniowo-rolne, których ewentualna realizacja może przyczynić się do zwiększenia efektywności produkcji rolnej, racjonalnego zagospodarowania terenu i zrównoważonego rozwoju gminy w myśl działań zawartych w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

W celu spójności z opracowaniami planistycznymi już istniejącymi, które stanowią prawo lokalne (w tym miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego) czy opracowaniami programowymi innych podmiotów (np. „Program małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim”, „Studium ochrony przed powodzią zlewni rzeki Nysy

Kłodzkiej poniżej wodowskazu Bardo”, „Studium ochrony przed powodzią zlewni rzeki Bystrzycy”, „Strategia rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego”), plan zawiera ustalenia tych opracowań. Dotyczy to szczególnie terenów przeznaczonych pod inwestycje i obszarów zainwestowanych, złóż surowców mineralnych, obszarów ochrony przyrody, zabytków, ochrony przeciwpowodziowej itp.

Wskazane w planie potrzeby i zaproponowane prace charakteryzują obszar gminy i sygnalizują konieczność sporządzenia projektów dla konkretnych przedsięwzięć, których realizacja jest niezbędna do właściwej organizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Ustalenia planu powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w planach zagospodarowania przestrzennego poszczególnych wsi, a także mogą być pomocne dla władz gminy w przygotowaniu wniosków o pozyskanie funduszy strukturalnych lub wykorzystane także w prowadzeniu rozmów z władzami powiatu, województwa czy innych instytucji związanych z wdrażaniem poszczególnych inwestycji.

Informacje niezbędne do wykonania Planu urządzeniowo-rolnego pozyskiwane były z następujących źródeł: inwentaryzacja terenowa, baza ewidencji gruntów, rozmowy z sołtysami oraz instytucje takie jak Urząd Miasta Mieroszów, Agencja Nieruchomości Rolnych, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu Oddział w Świdnicy i inne. Określeniu terenów przeznaczonych pod zainwestowanie posłużyły dokumenty: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Mieroszów z 2002 r., Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Mieroszów z 2003 r. Ponadto wykorzystano informacje zawarte w dokumentach:

- Strategia Rozwoju Gminy Mieroszów (2003 r.),
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Mieroszów (2004 r.),
- Program Ochrony Środowiska wraz z Planem Gospodarki Odpadami dla gminy Mieroszów na lata 2004-2014 (2004 r.),
- Inwentaryzacja Przyrodnicza Miasta i Gminy Mieroszów (2005 r).

Podstawowym celem prognozy jest wykazanie, jak określone prace urządzeniowo rolne zawarte w Planie urządzeniowo-rolnym gminy Mieroszów wpłyną na środowisko i czy, a jeśli tak to w jakim stopniu naruszają zasady prawidłowej gospodarki zasobami naturalnymi. Przez wzgląd na dużą złożoność zjawisk przyrodniczych, ograniczony zakres rozpoznania środowiska oraz ogólny zarys zapotrzebowania na przedstawione zadania, ocena potencjalnych przekształceń środowiska ma formę prognozy.

Do pozostałych celów realizacji prognozy zalicza się:

- a) wyeliminowanie ustaleń sprzecznych z zasadami zrównoważonego rozwoju analizowanego obszaru i jego otoczenia,
- b) ocenę skutków oddziaływania projektowanych prac urządzeniowo-rolnych gminy na środowisko, a co za tym idzie określenie wpływu tych prac,
- c) wprowadzenie ustaleń usprawniających działalność rolniczą na analizowanym terenie i zaspokajanie potrzeb ludności rolniczej oraz społeczności lokalnej przy równoczesnym zachowaniu równowagi przyrodniczej i trwałości procesów przyrodniczych,
- d) ocenę na ile ustalenia planu pozwolą na zachowanie istniejących wartości zasobów środowiska, na ile wzbogacą lub odtworzą obniżone, czy też zdegradowane wartości oraz w jakim stopniu spotęgują lub osłabiają istniejące zagrożenia

2. Metody zastosowane przy sporządzeniu prognozy

W celu wykonania prognozy oddziaływania na środowisko przeprowadzono następujące prace:

- a) zapoznano się z opiniami: Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu dotyczącymi lokalizacji proponowanych zalesień,
- b) zapoznano się z formami ochrony przyrody na obszarze gminy Mieroszów i w jej sąsiedztwie,
- c) wystąpiono z wnioskiem o określenie zakresu i stopnia szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu,
- d) przeanalizowano wpływ zaproponowanych prac urządzeniowo-rolnych zawartych w części projektowej planu na poszczególne elementy środowiska.

3. Cele ochrony środowiska oraz sposoby ich realizacji w Planie urzędniowo-rolnym

Ogólnym celem Planu urzędniowo-rolnego gminy Mioszów jest określenie zakresu prac urzędniowo-rolnych, kompleksowa charakterystyka gminy w celu zrównoważonego jej rozwoju oraz propagowanie rozwoju rolnictwa uwzględniającego istniejące warunki przyrodnicze. Poszczególne prace urzędniowo-rolne pomogą w racjonalnym wykorzystaniu przestrzeni rolniczej i leśnej, lepszej organizacji produkcji i rozwoju gospodarstw rolnych, w ochronie i kształtowaniu krajobrazu przyrodniczego, w podniesieniu lub odtworzeniu wartości produkcyjnej gleb oraz ochronie gruntów rolnych. Kierowano się rozwiązaniami, które zapewniłyby zachowanie i ochronę przyrody, poprzez sporządzenie względnie dokładnej i obszernej jej charakterystyki, a ponadto dokument stanowi niejako promocję i służy uświadamianiu społeczności lokalnej o walorach cennego środowiska przyrodniczego gminy Mioszów.

4. Ustalenia i główne cele Planu urzędniowo – rolnego

4.1. Główne cele planu oraz jego odniesienie do opracowań strategicznych

Plan urzędniowo-rolny sporządzono na zlecenie Zarządu Województwa Dolnośląskiego przy współudziale Urzędu Miasta Mioszów. Plan został wykonany przez Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych we Wrocławiu, które jest wykonawcą prac zleconych przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, na podstawie porozumienia zawartego między Urzędem Marszałkowskim, a Urzędem Miasta Mioszów.

Zagadnienia planu wpisują się w cele określone w *Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Dolnośląskiego*, a ich realizacja odbywać się może poprzez działania strukturalne *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013*. Zagadnienia planu są uszczegółowieniem większości tematów dotyczących rolnictwa zawartych w opracowaniach strategicznych, planistycznych sporządzonych dla obszaru województwa, powiatu czy gminy.

W opracowanej *Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Dolnośląskiego* gmina Mioszów została zaliczona do III regionu funkcjonalnego *przemysłowo-rekreacyjno-turystycznego* w którym, jako cel główny przyjęto *Kształtowanie krajobrazu przyrodniczego*. Aby go zrealizować, określono także cele szczegółowe:

1. Rozwój gospodarki leśnej,

2. Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej,
3. Modernizacja rolnictwa,
4. Rozwój i modernizacja funkcji rekreacyjno-turystycznej i leczniczo-uzdrowiskowej.

Dokumentem poruszającym tematykę celów szczegółowych na poziomie gminy jest *Plan urzędzeniowo-rolny*, a przedstawione w nim ustalenia wpisują się w realizację celu głównego.

4.2. Zakres Planu urzędzeniowo – rolnego wg bloków tematycznych

Plan urzędzeniowo-rolny składa się z części tekstowej w formie *analizy i diagnozy stanu istniejącego i ustaleń planu urzędzeniowo-rolnego* oraz mapy planszy wniosków w skali 1:15 000. Składową częścią planu jest *Projekt granicy rolno-leśnej*, zawierający część tekstową i załączniki mapowe.

Wnioski z analizy, szczególnie dotyczące stanu i jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, jej zagrożeń i problemów wskazują na potrzebę realizacji konkretnych prac urzędzeniowo-rolnych.

Proponowane rozwiązania problemów w odniesieniu do całej gminy zawarto w blokach tematycznych:

- poprawa warunków wodnych i gospodarka wodna,
- kształtowanie krajobrazu naturalnego, ochrona przyrody i dziedzictwa kulturowego,
- gospodarka gruntami i kształtowanie struktury agrarnej,
- poprawa przestrzennej organizacji gospodarstw,
- możliwości zmian w produkcji i obsłudze rolnictwa.

Analiza jak i ustalenia przedstawione są w formie: opisowej, tabelarycznej i graficznej w rozbiciu na obręby geodezyjne gminy (8 obrębów). Na planszy wniosków w skali 1:15 000 zastosowana jest symbolika własna jaką stosuje się do planów urządzeniowo-rolnych, a tłem mapy jest treść mapy topograficznej z obszaru gminy.

Projekt granicy rolno - leśnej został sporządzony w oparciu o „Wytoczne w sprawie ustalania granicy rolno-leśnej” Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi i Ministerstwa Środowiska, Warszawa, lipiec 2003.

Zakres proponowanych zagadnień obejmuje:

- **poprawa warunków wodnych i gospodarka wodna:** konserwacja cieków naturalnych, konserwacja rowów melioracyjnych, wskazanie gruntów wymagających regulacji warunków wodnych oraz budowa 2 zbiorników retencyjnych wynikająca z dokumentów programowych,
- **kształtowanie krajobrazu naturalnego, ochrona przyrody i dziedzictwa kulturowego:** planowane zalesienia, planowane zadrzewienia w formie remiz śródpolnych, planowane przydrożne zadrzewienia i zakrzewienia, określenie powierzchni do zagospodarowania gruntów odłogowanych, wskazanie miejsc do uporządkowania, wskazanie obszarów podatnych na erozję, obiekty i obszary do rekultywacji, wskazanie obiektów i obszarów wymagających renowacji i rewitalizacji, wskazanie obiektów i obszarów do zagospodarowania na cele rekreacyjno-turystyczne, wskazanie punktów widokowych, uzupełnienie sieci tras rowerowych i pieszych szlaków turystycznych, określenie potrzeb z zakresu modernizacji lub rozbudowy urządzeń obiektów infrastruktury społecznej i technicznej,
- **gospodarka gruntami i kształtowanie struktury agrarnej:** określenie powierzchni przewidywanych wyłączeń użytków rolnych z produkcji wynikających z innych dokumentów,
- **poprawa przestrzennej organizacji gospodarstw:** kształtowanie sieci dróg w tym głównie dróg transportu rolnego, scalenia gruntów.

Gminę Mieroszów bez obszaru miasta tworzy 8 geodezyjnych obrębów ewidencyjnych: Golińsk, Kowalowa, Łączna, Nowe Siodło, Różana, Rybnica Leśna, Sokołowsko, Unisław Śląski. Proponowane prace urządzeniowo-rolne dla poszczególnych obrębów zostały przedstawione w Tabeli 1.

W celu kompleksowej charakterystyki gminy część planowanych przedsięwzięć i ustaleń zostało uwzględnionych z istniejących opracowań wykonanych dla gminy bądź województwa. Mając na uwadze spójność dokumentów, ich wzajemne powiązanie i wspólne cele dotyczące obszaru gminy Mieroszów, ustalenia te zostały włączone do Planu urządzeniowo-rolnego. W szczególności dotyczy to:

- a) terenów przeznaczonych do zainwestowania (na różne funkcje),
- b) terenów udokumentowanych złóż surowców naturalnych,
- c) obszarów ochrony przyrodniczej i kulturowej, w tym:
 - istniejące - obszar Natura 2000 „Góry Kamienne – PLH020038”, obszar Natura 2000 „Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie – PLB020010”, Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich wraz z otuliną, Obszar Chronionego Krajobrazu „Zawory”, pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej, parki zabytkowe, strefa ochrony krajobrazu wiejskiego, stanowiska archeologiczne, erozja powierzchniowa,
 - projektowane – powiększenie Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich, rezerwaty przyrody, użytki ekologiczne, obszar chronionego krajobrazu,
- d) istniejącej infrastruktury turystycznej (punkty widokowe, trasy rowerowe i szlaki piesze),
- e) programowych zbiorników małej retencji w planach Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej i DZMiUW we Wrocławiu, prac na cieku Rybna

Rodzaj i zakres prac urządzeniowo-rolnych

Tabela 1

Lp.	Obręb	Poprawa warunków wodnych i gospodarka wodna					Kształtowanie krajobrazu naturalnego, ochrona przyrody i dziedzictwa kulturowego					Poprawa przestrzennej organizacji gospodarstw	
		Cieki naturalne do konserwacji	Rowy melioracji szcegółowych do konserwacji	Grunty wymagające regulacji stosunków wodnych	Zbiorniki retencyjne do budowy	Planowane zalesienia	Planowane zadrzewienie (remizy)	Planowane zadrzewienia i zakrzewienia przydrożne	Zagospodarowanie gruntów odlogowanych	Drogi do modernizacji	Scalenie gruntów		
	km	km	ha	ilość	ha	km	km	km	ha	km	ha	km	ha
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.		
1.	Golińsk	-	9,96	-	-	9,04	-	10,88	77,95	4,97	-		
2.	Kowalowa	0,84	2,18	-	-	-	-	1,77	33,06	2,15	-		
3.	Łączna	-	3,33	-	-	18,47	-	5,95	64,91	6,12	-		
4.	Nowe Siodło	-	7,05	62,05	-	8,28	-	7,83	32,21	7,29	457,24		
5.	Różana	-	0,52	-	-	-	-	3,75	1,86	4,11	-		
6.	Rybница Leśna	3,88	5,15	5,02	1	-	1,64	15,84	88,50	6,88	1253,41		
7.	Sokolowsto	1,38	3,34	2,32	-	1,75	-	2,25	8,09	4,45	-		
8.	Unisław Śląski	0,95	8,20	19,71	1	9,92	1,86	11,70	62,74	6,92	1428,98		
Gmina ogółem		7,05	39,73	89,10	2	47,46	3,50	59,97	369,32	42,89	3139,63		

II. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA

1. Położenie fizyczno – geograficzne

Gmina miejsko-wiejska Mieroszów (76 km²) położona jest w południowej części województwa dolnośląskiego, w powiecie wałbrzyskim przy granicy z Republiką Czeską. Graniczy z 7 gminami, w tym: od zachodu z gminami Lubawka i Kamienna Góra (powiat kamiennogórski), od północy z gminą Czarny Bór oraz miastami Boguszów Gorce i Wałbrzych, a od wschodu z miastem Jedlina-Zdrój i gminą Głuszycza. Gminę tworzy 8 obrębów geodezyjnych: Golińsk, Kowalowa, Łączna, Nowe Siodło, Sokołowsko, Różana, Rybnica Leśna i Unisław Śląski oraz miasto Mieroszów, które jest głównym ośrodkiem obsługi gminy, pełniącym funkcje administracyjno-społeczne, kulturalno-oświatowe, turystyczne, sportowe, jak również usługowo-produkcyjne. Gmina charakteryzuje się leśno-rolnym typem użytkowania ziemi, a korzystne geograficzne położenie gminy oraz malownicze krajobrazy otaczających pasm górskich dają duże możliwości rozwoju turystyki, rekreacji oraz agroturystyki.

2. Budowa geologiczna i złoża naturalne

Gmina Mieroszów położona jest w Sudetach Środkowych, w obrębie niecki śródsudeckiej, na obszarze geograficznym Obniżenia Mieroszowskiego oraz części Gór Kamiennych i Zaworów. Jest to teren zamknięty od północy Górami Wałbrzyskimi, od południa Górami Suchymi, a od południowego zachodu pasmem Mieroszowskich Ścian, będących częścią Zaworów. Bogactwa naturalne gminy wiążą się z jej położeniem w obrębie niecki śródsudeckiej, a co za tym idzie z różnorodnością jej budowy geologicznej.

Góry Wałbrzyskie są zbudowane z utworów paleozoicznych, w tym karbońskich z intruzjami permskich porfirów i melafirów.

Góry Kamienne (w tym Masyw Lesistej Wielkiej, Masyw Stożka, Wyżyna Unisławska i Kotlina Sokołowska) charakteryzują się stromymi stokami i wąskimi grzbietami o silnie urozmaiconej linii grzbietowej. Często mają wygląd stożków, a ponadto cechują się głęboko wciętymi dolinami potoków. Na tym polega wyjątkowość Gór Kamiennych wśród sudeckich pasm, które z reguły nie posiadają takiego ukształtowania.

Góry Suche – obejmują centralną, najwyższą część Gór Kamiennych w budowie geologicznej dominują wulkaniczne skały magmowe wieku permskiego – melafiry i porfiry. Są to skały o dużej odporności, wypreparowane przez denudację spod mniej odpornych skał osadowych – piaskowców, zlepieńców i łupków ilastych. Większość obszaru pokrywają lasy,

a ponadto charakterystyczna jest mała ilość zasobów wodnych i występowanie suchych dolinek.

Obniżenie Mioszowskie jest śródgórskim obniżeniem z doliną górnego biegu rzeki Ścinawki. Cały obszar jest pagórkowaty, pofałdowany łagodnie poprzecinany korytami cieków wodnych. Kotlina powstała na podłożu piaskowców i łupków górnokarbońskich.

Zawory (Mioszowskie Ściany) stanowią północno zachodni skraj Gór Stołowych. Tworzą wąski, płaski i zalesiony grzbiet górski z izolowanymi pagórkami, miejscami na zboczach występują skalne ściany piaskowcowe. Wzniesienia Zaworów mają charakter progów strukturalnych zbudowanych z piaskowców górnokredowych oraz piaskowców triasowych.

Najważniejszymi zasobami są surowce skalne, stanowiące materiał do budowy nawierzchni dróg oraz wykorzystywane na potrzeby lokalnego budownictwa. Znaczenie gospodarcze mają melafiry wydobywane w kamieniołomie w Rybnicy Leśnej. Eksploatowane tu złoża „Rybnica Leśna” należy do najzasobniejszych w skali kraju. Jego pokłady wynoszą 165 815 tys. ton, zajmuje ono powierzchnię 70,58 ha, a wraz z obszarem górniczym 132,32 ha. Poza czynnym kamieniołomem rozpoznano szczegółowo, położone w jego sąsiedztwie, złoża melafiru „Rybnica” i „Rybnica I” o łącznej zasobności rzędu 54 747 tys. ton. Inne surowce tego typu (porfiry, piaskowce triasowe i margle) pierwotnie wydobywane w niewielkich wyrobiskach nie mają dzisiaj większego znaczenia gospodarczego.

Drugim surowcem występującym na terenie gminy jest glina, wykorzystywana do produkcji wyrobów ceramiki budowlanej. Zasoby bilansowe tego złoża wynoszą ok. 37 tys. m³, jednak obecnie nie są wykorzystywane. Eksploatacja prowadzona była w latach 1959-1993.

3. Wody powierzchniowe

Sieć hydrograficzna, ze względu na ukształtowanie terenu i wysokość opadów atmosferycznych jest gęsta i charakteryzuje się dosyć wysokimi stanami wód. Gmina należy do zlewni 3 rzek: Nysa Kłodzka (większość obszaru), Bystrzyca (północno-wschodni fragment gminy) oraz Bóbr (północno-zachodnia część gminy), które składają się na dorzecze Odry i zlewisko Morza Bałtyckiego. Niewielka część gminy leży w zlewisku Morza Północnego – odwadniana jest przez rzekę Metuję, która bierze swój początek w obrębie wsi Łączna i stanowi lewobrzeżny dopływ Łaby. Wododział między Morzem Bałtyckim a Morzem Północnym przebiega grzbietem Mioszowskich Ścian.

Głównym ciekim gminy Mieroszów odwadniającym największą część jej obszaru, jest rzeka Ścinawka (14,28 km) wraz z dopływami Sokołowiec (3,21 km) i Unisławka (0,95 km). Jest to jedyna rzeka w Sudetach, której górny i dolny bieg znajduje się w Polsce, a środkowy w Czechach. Jest typową rzeką górską, o znacznych wahaniami wodostanów w ciągu roku i gwałtownych wezbraniach wiosenno-letnich.

Północno-wschodnią część gminy odwadnia potok Rybna (3,88 km), który w większości swojego biegu jest nieuregulowany, o wartkim prądzie wody. W okresach wzmożonych opadów i wiosennych roztopów stwarza zagrożenie powodziowe.

Uzupełnieniem sieci wodnej są rowy melioracji szczegółowych o łącznej długości 39,73 km przy czym największa gęstość rowów jest w obrębach Golińsk, Nowe Siodło i Sokołowsko. Na terenie gminy ponadto znajduje się 520,07 ha gruntów zmeliorowanych, co stanowi 18,0 % użytków rolnych.

Ogółem wody powierzchniowe zajmują 34,60 ha obszaru gminy, w tym 5,07 ha gruntów znajduje się pod wodami stojącymi, 14,26 ha pod wodami płynącymi, a pozostałe 15,27 ha to tereny pod rowami. Sumarycznie wody powierzchniowe zajmują 0,5 % powierzchni gminy. Cieki w większości przepływają przez tereny zabudowane poza potokiem Unisławka. Na obszarze gminy nie ma zbiorników retencyjnych i przeciwpowodziowych natomiast występują tereny zalewowe, obejmujące obszar 37,96 ha położony wzdłuż rzeki Ścinawki w obrębie Golińsk.

4. Wody podziemne

Występowanie wód podziemnych na terenie gminy uwarunkowane jest przede wszystkim budową geologiczną. Najzasobniejsze piętro wodonośne występuje w zachodniej części gminy i jest to piętro kredowe, związane ze zbiornikiem wód podziemnych krzeszowskiej niecki wewnątrzsudeckiej, gdzie utworami wodonośnymi są spękane piaskowce i mułowce, a wydajność otworów jest zróżnicowana – od kilkunastu do 130 m³/h. Drugie piętro wodonośne związane jest z podłożem krystalicznym, do którego umownie zalicza się szczelinowe wody paleozoicznych skał osadowych i wulkanicznych. Jest to piętro słabo rozeznane i ujmowane pojedynczymi otworami o niewielkiej wydajności. Poza wymienionymi poziomami istnieje piętro czwartorzędowe, występujące głównie w obrębie utworów przepuszczalnych w dolinach rzecznych oraz w postaci sączki w utworach zwietrzelinowych. Ujmowane jest przeważnie w studniach kopanych. Poziom wód w dolinach rzecznych położonych w obszarach teras plejstocenijskich jest poziomem

o zwierciadle swobodnym, stabilizującym się na różnych głębokościach podłoża, niekiedy bardzo płytko.

Na terenie gminy jakość wód podziemnych badana jest tylko w punkcie w Unisławiu Śląskim i sklasyfikowana została jako Ib (wysokiej jakości). Wskaźnikami, które utrzymują się stale w II klasie są: przewodnictwo elektryczne i zawartość fosforanów. Natomiast monitoringiem stanu czystości powierzchniowych wód płynących objęta jest jedynie rzeka Ścinawka, której zanieczyszczenie bada się na przekroju kontrolno-pomiarowym w 46,30 km jej biegu (poniżej Golińska, przy granicy państwa). Wody Ścinawki zostały zaliczone do III klasy czystości (stan na 2008 r.), głównie ze względu na elementy fizykochemiczne, co jest wynikiem nieracjonalnej gospodarki wodno-ściekowej oraz przedostawania się zanieczyszczonych wód opadowych i odcieków z terenu składowiska odpadów komunalnych. Zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych jest również rolnictwo, będące źródłem odpadów niebezpiecznych (po środkach ochrony roślin) oraz zanieczyszczeń obszarowych związanych z niewłaściwą gospodarką nawozami mineralnymi (związki biogenne).

5. Klimat

Na podstawie regionalizacji klimatycznej Polski, opracowanej dla obszaru Sudetów przez A. Schmucka (1960), gmina Mieroszów znajduje się w IV regionie – wałbrzyskim.

Region klimatyczny wałbrzyski obejmuje Góry Kamienne i charakteryzują go: średnia roczna temperatura powietrza w granicach 4,5–5,5°C, okres wegetacyjny, który rozpoczyna się w drugiej dekadzie kwietnia i trwa ok. 180 dni, roczne sumy opadów wahające się w granicach 700–800 mm oraz pokrywa śnieżna utrzymująca się średnio 100-120 dni. Lato termiczne (okres ze średnią temperaturą dobową powyżej 15°C) w dolinach i na grzbietach nie występuje, a w głębokich dolinach tworzą się zastoiska mrozu (np. mrozowisko Kotliny Sokołowskiej). Dominuje południowo-zachodni kierunek wiatru.

W zależności od wysokości wyróżnione zostały dwa piętra klimatyczne:

- piętro „b” umiarkowanie-ciepłe (400-550 m n.p.m.) obejmujące większą część obszaru gminy (poza Górami Suchymi),
- piętro „c” umiarkowanie-chłodne (550-800 m n.p.m.), na terenie gminy obejmuje Góry Suche.

Lokalne zróżnicowanie klimatu spowodowane jest rzeźbą terenu, ekspozycją stoków, warunkami wodnymi oraz występowaniem charakterystycznej dla obszaru szaty roślinnej.

6. Fizjografia i rzeźba terenu

Obszar gminy znajduje się w zasięgu makroregionu Sudetów Środkowych, a w mezoregionach: Góry Wałbrzyskie, Góry Kamienne, Obniżenie Ścinawki, Góry Stołowe. W wyniku tego, ukształtowanie terenu w gminie jest mocno zróżnicowane. Obszar obejmuje tereny położone na wysokości od około 450 m n.p.m. do prawie 930 m n.p.m.

Teren gminy obejmuje Masyw Lesistej Wielkiej rozdzielony doliną rzeki Ścinawki od Masywu Stożka i Gór Suchych, które z kolei oddzielone są od siebie głęboką doliną potoku Sokołowiec. Pasma te stanowią część Gór Kamiennych, w skład których wchodzi ponadto Wyżyna Unisławska i Kotlina Sokołowska. Góry te tworzą pasma o wysokości 608 – 928 m n.p.m. i rozciągłości w kierunku północno-zachodnim oraz południowo-wschodnim. Ich wzniesienia charakteryzują się stromymi stokami i wąskimi grzbietami o silnie urozmaiconej linii grzbietowej, często mają wygląd stożków, a ponadto cechują je głęboko wcięte doliny potoków. Pasma Lesistej jest w całości zalesione. Większość obszaru Gór Suchych również pokrywają lasy. Wyżyna Unisławska jest śródgórską, wododziałową wierzchowiną (590-650 m n.p.m.) i obszarem źródłiskowym rzek: Lesk, Ogorzelec i Ścinawka. Obszar wyżyny jest nie zalesiony, a lasy pokrywają jedynie stoki otaczających ją gór. Kotlina Sokołowska jest niewielkim, śródgórskim obniżeniem (ok. 600 m n.p.m.) otoczonym Górami Suchymi o charakterystycznych, powulkanicznych kształtach. Odznacza się specyficznym, surowym klimatem (mrozowiska), znaczną część obszaru zajmują lasy. Obniżenie Mieroszowskie jest śródgórskim obniżeniem z doliną górnego biegu rzeki Ścinawki. Cały jego obszar jest pagórkowaty, pofałdowany, łagodnie poprzecinany korytami cieków wodnych. Zawory stanowią północno zachodni skraj Gór Stołowych. Tworzą wąski, płaski i zalesiony grzbiet górski z izolowanymi pagórkami, miejscami na zboczach występują skalne ściany piaskowcowe.

7. Gleby i obszary zagrożenia erozją

Na obszarze gminy przeważają gleby średnio ciężkie i ciężkie do uprawy, najtrudniejsze – w górskich partiach, z uwagi na ich szkieletowość, podatność na erozję wodną i przesuszanie. Z tego powodu strome stoki gór porastają lasy lub zajmują użytki zielone niskich klas, natomiast pola uprawne występują na terenie obniżeń i wierzchowin.

Podłoże gleb stanowi zwietrzelina skład osadowych i krystalicznych. Na bazie glin pylastych średnich i ciężkich wykształciły się głównie dwa typy gleb: brunatne na stokach i wierzchowinach oraz bielcowe w obniżeniach. W dolinach cieków występują mady i gleby glejowe, wytworzone z glin średnich i łąw.

Grunty na terenie gminy wykazują wysoki stopień zakwaszenia – około 60 % to gleby bardzo kwaśne (pH poniżej 4,5), a 25 % to gleby kwaśne (pH 4,6 – 5,5), które wymagają wapnowania. Konieczność wapnowania występuje zwłaszcza w obrębach południowo-zachodnich Nowe Siodło, Golińsk, Różana, Łączna.

Na terenie gminy Mieroszów określono następujące kompleksy rolniczej przydatności gleb:

- dla gruntów ornych: 10-pszenny górski, 11-zbożowy górski, 12-owsiano-ziemniaczany górski oraz 13-owsiano-pastewny górski;
- dla użytków zielonych: 2z-średni oraz 3z-słaby i bardzo słaby.

Większość gruntów ornych stanowią grunty zaliczane do dwóch kompleksów glebowo-rolniczych: owsiano-ziemniaczanego górskiego i zbożowego górskiego. W użytkach zielonych przeważają gleby kompleksu średniego.

Kompleks 12 owsiano-ziemniaczny obejmuje przeważnie gleby brunatne wietrzeniowe, wytworzone z różnych utworów. Są one zazwyczaj szkieletowe, zlokalizowane w niekorzystnym położeniu i rzeźbie terenu i o takich warunkach klimatycznych, gdzie uprawa zbóż ozimych jest już bardzo ograniczona. Na glebach tych dobre plony można uzyskiwać z uprawy owsa, inne rośliny zbożowe plonują mieszanie. Dobre plony można uzyskać z uprawy ziemniaków i lnu. Zdecydowanie dobrze plonują koniczyna z trawami lub inne mieszanki pastewne. Wysokość plonów wszystkich roślin uprawianych na glebach tego kompleksu w największym stopniu zależy od warunków klimatycznych.

Kompleks 11 zbożowy górski obejmuje głównie gleby wietrzeniowe, powstałe ze skał masywnych. Ich profil glebowy jest stosunkowo dobrze wykształcony. Są to przeważnie gleby średnio głębokie o składzie glin ciężkich, średnich, ilów i pyłów. Dobór roślin uprawnych jest wyraźnie ograniczony. Kompleks ten może być wykorzystywany do uprawy pszenicy, jednak plony są znacznie niższe niż na glebach kompleksu pszennego górskiego. Udaje się na nich również jęczmień i owies. Istotnym ograniczeniem ich potencjału produkcyjnego jest niski odczyn i duża zwięzłość. Na glebach o lżejszym składzie dobrze plonują ziemniaki. Wysoko plonuje len włóknisty oraz mieszanki motylkowo-trawiaste. Czynnikiem najbardziej ograniczającym plonowanie jest klimat.

Kompleks 2 z użytki zielone średnie - zalicza się tutaj użytki zielone na glebach mineralnych i mułowo-torfowych, jak również na glebach torfowych i murszowych o nieregularnych stosunkach wodnych. Wszystkie gleby tego kompleksu zaliczane są do III bądź IV klasy bonitacyjnej.

Wartość bonitacji gleb (jakość i przydatność rolnicza gleb) dla obszaru gminy wynosi 37,3 pkt. jednakże jest zróżnicowana w skali gminy. Najlepsze warunki glebowe do produkcji rolnej określone jako średnie są w obrębie Nowe Siodło, słabe w obrębach Łączna, Kowalowa, Golińsk, Różana, Sokołowsko oraz bardzo słabe w obrębach Rybnica Leśna i Unisław Śląski.

W gminie zasięg występowania erozji powierzchniowej jest bardzo duży i dotyczy wszystkich jej obrębów. W wyniku procesów zmywu dochodzi do zubożenia próchnicy glebowej i cząstek mineralnych. Gleby na stokach, ogłowione z poziomu próchnicznego, tracą strukturę i zdolności sorpcyjne, zmniejsza się ich aktywność biologiczna, często ulegają okresowemu przesuszeniu, co jeszcze bardziej potęguje ich podatność na zmyw. Materiałem zmywanym z pól zamulane są drogi, rowy odwadniające i sieci drenarskie. Całkowity obszar gruntów zagrożonych erozją obejmuje 2115,91 ha, co stanowi 73,2 % powierzchni użytków rolnych położonych w gminie. W poszczególnych obrębach jest to od 19,6 % w Różanej do 93,2 % w Rybnicy Leśnej. Najbardziej zagrożone erozją są grunty w północnej i środkowej części gminy (okolice Gór Kamiennych), w obrębach: Rybnica Leśna, Unisław Śląski i Kowalowa oraz w części południowej (okolice Zaworów), w obrębach: Golińsk, Nowe Siodło oraz Łączna.

Podstawowym sposobem skutecznej ochrony najbardziej narażonych na erozję wodną gleb gruntów ornych jest wprowadzanie użytków ochronnych w postaci trwałych użytków zielonych lub leśnych. Na obszarach zagrożonych w stopniu umiarkowanym i średnim skuteczną ochronę uzyskuje się w wyniku warstwicowej uprawy. Jednak w praktyce, w warunkach dużego rozdrobnienia stosowanie tego systemu uprawy możliwe jest jedynie przy poprzecznostokowym układzie działek. Jeśli występują układy wzdłuż i skośnostokowe zaleca się wykonanie prac scaleniowych, z równoczesnym dostosowaniem układów działek i dróg rolniczych do rzeźby terenu.

8. Obszary leśne i zadrzewione

Lasy i grunty leśne zajmują obszar 3248,25 ha, co stanowi niemal połowę powierzchni gminy i są zaliczane w całości do I kategorii – lasów ochronnych, które spełniają funkcje: lasów wodochronnych, masowego wypoczynku ludności oraz ochronne ze względu na uszkodzenia wskutek działalności przemysłu. Zwarte kompleksy lasów położone są na terenie wszystkich obrębów gminy, a stopień lesistości w poszczególnych obrębach jest zróżnicowany. Najwyższy występuje w obrębach Kowalowa (77,5 %) i Sokołowsko

(74,2 %), a najniższy w obrębach Nowe Siodło (18,8 %) i Różana (22,3 %). W całej gminie wskaźnik lesistości kształtuje się na poziomie 49,5 %.

Podstawowym gatunkiem lasotwórczym jest świerk, którego wysoki udział jest wynikiem wprowadzenia monokultur świerkowych. Pierwotnie dominowało tu piętro regla dolnego (wys. 400-1000 m n.p.m.), które tworzyły lasy mieszane: bukowe i bukowo-świerkowe z domieszką jawora, brzozy, sosny, modrzewia i in. Obecnie przerzedzone lasy bukowo-mieszane zachowały się jedynie w obszarze górskim. W obniżeniach i niższych partiach stoków miejsce wyciętych lasów zajęły uprawy rolne. Kompleksy leśne tworzą drzewostany jednolite, jednopiętrowe i jednogatunkowe, które podlegają zagrożeniom tj. osłabienie na skutek oddziaływania gazów i pyłów przemysłowych oraz długotrwałych susz, czego skutkiem są inwazje szkodników owadzich i grzybów pasożytniczych. Pod względem zdrowotnym zaliczane są do I i II strefy uszkodzeń.

Grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują 8,02 ha, co stanowi jedynie 0,1 % powierzchni gminy. Występują najczęściej jako wydłużone śródpolne skupiska drzew i krzewów oraz na wyniesieniach terenowych i wzdłuż cieków wodnych.

9. Struktura użytkowania gruntów i struktura użytków rolnych

Ukształtowanie terenu gminy Mieroszów spowodowało, że największy jej obszar, tj. 3256,27 ha, zajmują grunty leśne i zadrzewione, co stanowi 49,6 % powierzchni gminy. Zbliżony udział w strukturze użytkowania gruntów, tj. 44,1 % powierzchni gminy, mają użytki rolne, które zajmują obszar 2890,48 ha. W poszczególnych obrębach udział procentowy poszczególnych użytków gruntowych jest zróżnicowany, i tak na podstawie tego określone są 3 typy użytkowania ziemi:

- leśno-rolny (Unisław Śląski, Kowalowa, Sokołowsko, Łączna)
- rolno-leśny (Rybnica Leśna, Golińsk)
- rolny z udziałem lasów (Różana)
- rolny z udziałem pozostałych (Nowe Siodło)

W całkowitej powierzchni użytków rolnych dominują ewidencyjne trwałe użytki zielone, które zajmują łącznie 1835,95 ha (63,5 % użytków rolnych), z czego 947,56 ha to pastwiska i 888,39 ha to łąki. Grunty orne obejmują powierzchnię 1053,06 ha (36,4 % użytków rolnych). Zaledwie 1,47 ha powierzchni zajmują sady (0,1 % użytków rolnych).

W zachodniej i południowej części gminy zgodnie z ewidencją gruntów przeważa polowo-paszowy kierunek produkcji rolnej (Łączna, Różana, Golińsk, Nowe Siodło),

natomiast na północy wiodącymi są kierunki paszowo-polowy (obręby Rybnica Leśna i Kowalowa) oraz paszowy (obręby Sokołowsko i Unisław Śląski).

Prowadzenie produkcji roślinnej, przede wszystkim na obszarze północnych obrębów, dosyć znacznie ogranicza ukształtowanie powierzchni terenu. Natomiast duże możliwości rozwoju ma tutaj produkcja zwierzęca, ze względu na przewagę użytków zielonych w strukturze użytkowania gruntami (63,5 %).

Większość gruntów ornych została zmieniona w użytki zielone lub pozostaje odłogowana. Faktycznie uprawiane grunty orne stanowią niewielki odsetek.

10. Organizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej

1. Stan dróg publicznych i transportu rolnego

Sieć drogowa w gminie łącznie z ewidencyjnymi drogami transportu rolnego obejmuje 180,98 km dróg. Ze względu na jakość dróg 41,9 % (75,76 km) z nich jest w złym stanie technicznym, 23,9 % (43,32 km) w dobrym stanie technicznym, natomiast 34,2 % (61,90 km) to drogi nieprzejezdne (zaorane, zakrzaczone). Biorąc pod uwagę rodzaj nawierzchni drogi wyróżniamy: drogi asfaltowe 23,3% (42,11 km), utwardzone 8,1% (14,72 km) i gruntowe 34,4% (62,25 km).

Należy określić podstawowy szkielet dróg transportu rolnego zapewniający właściwe warunki transportowe przy produkcji rolnej. Przy wyborze dróg należy kierować się takimi kryteriami jak: dotychczasowy stan nawierzchni, zapewnienie dojazdu do pól z każdego ośrodka gospodarczego, obsługa jak największej liczby działek oraz możliwość skrócenia przejazdu między miejscowościami i sąsiednimi gminami.

2. Stan melioracji podstawowej i szczegółowej

W gminie Mieroszów całkowita długość cieków podstawowych wynosi 22,32 km. Stan techniczny cieków jest niezadowolający z powodu wieloletnich zaniedbań konserwacyjnych. Najczęściej są one pozarastane i zaśmiecone, miejscami wymagają pogłębienia. Mosty i przepusty w wielu miejscach wymagają przebudowy, skarpy wzmocnienia, a mury oporowe naprawy i oczyszczenia z roślinności.

Rowy melioracji szczegółowych mają łączną długość 39,73 km. Stan techniczny większości rowów jest zły, gdyż są za płytkie, pozarastane, niedrożne, co skutkuje zamulaniem dróg transportu rolnego i wylotów drenarskich. Często wzdłuż śródpolnych rowów występują pasy zakrzewień lub zadrzewień, co jest korzystne z uwagi na ukształtowanie terenu i podatność gruntów rolnych na erozję wodną. Z drugiej strony system

korzeniowy drzew i krzewów niszczy skarpy rowów, wpływa na ich drożność i hamuje przepływ wody. Często powoduje też uszkodzenie wylotów drenarskich tym samym czyniąc sieć drenarską niesprawną. Dlatego ważna jest prawidłowa i bieżąca konserwacja sieci melioracyjnej. Również pozostawianie gruntów rolnych w odłogowaniu przyspiesza pogorszenie stanu technicznego rowów. Zgodnie z zasadami melioracji wskazane jest okresowe czyszczenie rowów w okresie 3 letnim. Zaniedbane są także rowy przydrożne w pasach głównych ciągów komunikacyjnych między miejscowościami oraz rowy przydrożne w obszarach zabudowanych. Na terenach rolnych stan większości przepustów jest zły, ponieważ w większości są niedrożne i zniszczone wskutek niedostosowania do ciężkiego sprzętu rolniczego. Są przyczyną podtapiania przyległych terenów i ograniczają prowadzenie prac polowych.

Na terenie gminy znajduje się 520,07 ha gruntów zmeliorowanych, co stanowi 18,0 % użytków rolnych. Sieć drenarska w większości jest zniszczona i niedrożna z powodu zaniedbań konserwacyjnych, czego następstwem jest występowanie gruntów podmokłych.

Wskazana jest kompleksowa charakterystyka sieci wodnej ze względu na jej liniowy charakter oraz wytypowanie obszarów gruntów podmokłych wymagających regulacji stosunków wodnych.

3. Struktura gospodarstw rolnych

W gminie Mieroszów zgodnie z karatami podatkowymi występuje 275 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 9,36 ha. Dochód z produkcji rolnej to główne źródło utrzymania zaledwie 9,6% ogólnej liczby gospodarstw (26 gospodarstw). Wynika to głównie z warunków przyrodniczych gminy oraz wysokiego udziału użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych gminy 63,5%. Uprawy i zasiewy prowadzone są na małym areale, często i wyłącznie na użytek własny. Ponadto niska jest obsada bydła, tym samym prowadzenie gospodarstw sprowadza się w najlepszym przypadku do wykaszania łąk i pastwisk, czyli pozyskania dopłat bezpośrednich lub też wydzierżawienia gruntów innym gospodarstwom. Zupełne zaprzestanie użytkowania i wykaszania gruntów prowadzi do utraty funkcji, które pełnią w krajobrazie i ekosystemach.

Gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha czyli takich, które mogą być już głównym źródłem dochodu jest 40 i stanowią one 14,5% wszystkich gospodarstw. Zajmują razem 1706,84 ha (59,6% powierzchni gospodarstw w gminie).

4. Grunty odłogowane

Na obszarze gminy grunty odłogowane występują na powierzchni 389,20 ha, w tym 167,97 ha na gruntach ornych i 221,23 ha na użytkach zielonych (102,42 ha pastwisk, 118,81 ha łąk). Ogółem odłogi zajmują 13,5 % powierzchni użytków rolnych gminy, w tym 16,0 % gruntów ornych i 12,0 % użytków zielonych (w stosunku do ich powierzchni ewidencyjnej). Występowanie gruntów nie użytkowanych na dużej powierzchni powoduje m.in. utratę wartości produkcyjnych gleb oraz zmniejszenie walorów krajobrazowych gminy, ponadto przyczynia się do zwiększającego się zakwaszenia i ewentualnego ponoszenia większych nakładów w przypadku przywracania ich do produkcji rolnej. Co więcej ekspansja odłogów zmienia stosunki biocenotyczne, ograniczając liczebność cennych gatunków związanych z krajobrazem rolniczym, zwłaszcza w obrębie ornitofauny.

Najwięcej gruntów odłogowanych, tj. 91,47 ha, położonych jest w północnej części gminy, na obszarze Rybnicy Leśnej, gdzie stanowią 12,9 % powierzchni użytków rolnych. Natomiast największy udział (27,3 %) mają w obrębie Kowalowa. Najmniej odłogowanych użytków rolnych znajduje się na terenie Różanej, gdzie zajmują jedynie 1,86 ha i mają najmniejszy udział (0,8 %). Grunty odłogowane miejscami są porośnięte kilkuletnim samosiewem, co świadczy o długim czasie wyłączenia z produkcji. W pozostałych obrębach użytki rolne odłogowane zajmują obszar od 8,09 ha do 84,04 ha i oscylują między 5,1 % a 22,1 % powierzchni użytków rolnych.

Klasy bonitacyjne odłogowanych gruntów ornych to: IIIb, IVa, IV b, V i VI, z których najwięcej w gminie (64,18 ha) jest klasy V. Grunty orne odłogowane nie występują jedynie w obrębie Sokołowsko. Najwięcej odłogów na gruntach ornych znajduje się w Łącznej – w sumie jest ich 56,87 ha.

Odłogowane użytki zielone należą do klas: III, IV, V i VI. Wśród pastwisk największą odłogowaną powierzchnię zajmują klasy IV (38,31 ha), natomiast w łąkach klasy V (50,72 ha). Najmniej odłogów na użytkach zielonych występuje w Różanej – zaledwie 1,22 ha (tylko spośród pastwisk), a najwięcej w Rybnicy Leśnej – 84,45 ha.

Wskazane jest określenie powierzchni gruntów odłogowanych, które należy przywrócić do produkcji rolnej.

11. Formy ochrony przyrody i środowisko przyrodnicze

Do obszarów i obiektów przyrodniczych chronionych prawnie, występujących na terenie gminy Mieroszów należą:

- Obszar Natura 2000, Specjalny Obszar Ochrony siedlisk (Góry Kamienne – PLH020038),
- Obszar Natura 2000, Obszar Specjalnej Ochrony ptaków (Sudety Wałbrzysko – Kamiennogórskie - PLB020010),
- Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich,
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Zawory”,
- 3 pomniki przyrody ożywionej i 5 pomników przyrody nieożywionej.

Europejska sieć ekologiczna Natura 2000 jest to system ochrony zagrożonych oraz reprezentatywnych dla kontynentu siedlisk przyrodniczych wraz z towarzyszącymi gatunkami roślin i zwierząt. Na terenie gminy obszar ten obejmuje piaskowcowe pasmo Zaworów, izolowane pasma wulkanicznych Gór Kamiennych i leżące pomiędzy nimi, malownicze kotliny z przewagą gospodarki łąkowo-pastwiskowej nad gruntami ornymi. Granice Natury 2000 SOO (Góry Kamienne – PLH020038) zawierają praktycznie cały obszar gminy z wyłączeniem części obszaru miasta Mieroszowa, obrębu Nowe Siodło i zabudowy wsi Kowalowa. W lasach, pomimo ich zniekształcenia wskutek XIX w. gospodarki leśnej, zachowały się ciekawe fragmenty górskich świerkowych borów bagiennych znanych z 3 stanowisk w Sudetach. Najważniejszymi siedliskami nieleśnymi są zbiorowiska trawiaste – górskie łąki konietlicowe ekstensywnie użytkowane, należące do najlepiej zachowanych w Polsce oraz niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie oraz rzadkie gatunki ptaków łąkowo-polne, leśne i wodno-błotne. Jest to również obszar ważny dla 16 gatunków zwierząt, wśród których najważniejsze są nietoperze. Góry Kamienne stanowią ponadto bardzo ważną część korytarza ekologicznego Sudetów. Jest to jedyny, dobrze zachowany obszar pomiędzy Karkonoszami i Górami Stołowymi. Objęcie ochroną tego terenu zapewnia zachowanie obecnych walorów przyrodniczych oraz dalszy jego rozwój w kierunku turystyki i agroturystyki.

Obszar Natura 2000 OSO (Sudety Wałbrzysko – Kamiennogórskie PLB020010) obejmuje cały obszar gminy, a jego celem jest ochrona populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi, przywracanie zniszczonych biotopów oraz tworzenie biotopów. Z cennych ptaków najliczniej na terenie gminy występują: **gąsiołek, przepiórka, derkacz, świerszczak, jarzębatka, dzięcioł czarny, siniak i strumieniówka.**

Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich zajmuje powierzchnię 6493 ha, z której w granicach gminy znajduje się 2350 ha. Powierzchnia jego otuliny wynosi 2894,6 ha, w granicach gminy – 1678,6 ha. Zasięgiem swym obejmuje obszar Gór Kamiennych (Masyw Dzikowca i Lesistej Wielkiej oraz Góry Suche). Położony jest w obrębach: Kowalowa, Nowe Siodło, Rybnica Leśna, Sokołowsko, Unisław Śląski oraz Mieroszów. Utworzony został ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Ponadto szczególnym celami ochrony są:

- ochrona wartości przyrodniczych, w tym elementów przyrody nieożywionej, m.in. związanych działalnością wulkaniczną na tym obszarze.
- zachowanie wartości historycznych i kulturowych związanych z osadnictwem i rozwojem kopalnictwa.
- zachowanie krajobrazu, w tym otwartych, niezabudowanych przestrzeni w krajobrazie leśno-polno-łąkowym.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Zawory”, który obejmuje wyizolowane północno-zachodnie pasmo Gór Stołowych wraz z Mieroszowskimi Ścianami zajmuje powierzchnię 690 ha. Położony jest w całości w granicach gminy, na terenie obrębów: Golińsk, Łączna i Różana. Obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcją korytarzy ekologicznych.

W gminie występują również pojedyncze obiekty o unikalnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych – pomniki przyrody, z których trzy to pojedyncze drzewa, natomiast pięć pozostałych to formy skalne.

Do cennych przyrodniczo terenów zaliczyć można najlepiej zachowany i jednocześnie jedyny zabytkowy park sanatoryjny w Sokołowsku, założony w 1852 r. W 1878 r. zajmował powierzchnię 70 ha, obecnie wraz z budynkami sanatoryjnymi – jedynie 12 ha. W kompozycji parku wykorzystano maksymalnie naturalne ukształtowanie terenu. Z potoków górskich rozbudowano układ wodny, którego powierzchnia zajmuje w tej chwili 0,30 ha. Park porasta dość zwarty ok. 70-110 letni starodrzew świerkowy z domieszką jodły pospolitej, jawora, buka pospolitego o średnicach pni 70-90 cm. W składzie gatunkowym wyróżnić można również aklimatyzowane gatunki drzew iglastych tj.: choina kanadyjska, cyprysik groszkowy, świerk kłujący (odmiana sina), żywotnik zachodni, jedlica Douglasa (odmiana zielona), jodła Veitcha, żywotnik olbrzymi. Rozległy kompleks przecinany jest pieszymi

ścieżkami, które zachowały swój pierwotny charakter. Na jego terenie znajdują się niewielkie stawy, ruiny grotty, jaskinia, zarzysy pawilonów oraz zabudowania.

Kraina regła dolnego, do której należy obszar Gór Kamiennych, Obniżenia Mieroszowskiego i Zaworów, w wyniku działalności człowieka została znacznie zmieniona. W okolicznych lasach występuje sarna, dzik, lis, kuna leśna, żołądnica i liczne gatunki gryzoni: nornik zwyczajny, ryjówka aksamitna, jeż europejski, kret oraz mysz (pojawiająca się niekiedy masowo). Z ptaków pojawiają się tu między innymi: kosarz, jastrząb, krzyżodziób świerkowy, dzięcioł trójpalczasty, orzechówka, zięba jer, jarząbek, pliszka górska, skowronek polny i pluszcz. Nad potokami przebywają: zaskroniec i traszka górska, a pospolitym gatunkiem ryb jest pstrąg potokowy. Sporadycznie spotkać można ptaki wpisane na Krajową Listę Gatunków Zagrożonych: bocian czarny, czeczotka czy sowa włochata. Na wieżach i w starych wyrobiskach bytuje sześć gatunków nietoperzy. Powszechnie występują również gatunki synantropijne: gołąb siniak, szczur wędrowny, wróbel czy gawron. Flora reprezentowana jest przez następujące gatunki: dziewięciśli bezłodygowy, paprotnik kolczysty, śnieżyca wiosenna, gwiazdnica gajowa, modrzyk górski, ostrożeń dwubarwny, ostrożeń warzywny, wiązówka błotna, niezapominajka błotna, zimowit jesienny, lilia złotogłów, wawrzynek wilcze łyczo, naparstnica purpurowa, widłaki.

Proponowane formy ochrony przyrody w inwentaryzacji przyrodniczej zlokalizowane na terenach rolnych:

- Proponowane **powiększenie obszaru Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich o łąki w górnej części doliny potoku Unisławka**. Jest to teren cenny dla płazów, gadów i ptaków. Ponadto obejmuje duży obszar podmokłych łąk, turzycowisk, niewielkich stawów i lasów łęgowych położonych w szerokiej dolinie potoku. Ekstensywne użytkowanie, zwłaszcza wykaszanie łąk, zapobiegło sukcesji, dzięki czemu zachował się tu układ środowisk charakterystyczny dla naturalnych dolin nizinnych cieków wodnych. Stwierdzono tu obecność następujących mapowanych gatunków ptaków: derkacza, przepiórki, słonki, srokosza, strumieniówki, świerszczaka, gąsiora, świergotka łąkowego. Dolina jest także wykorzystywana jako żerowisko bociana czarnego i pustulki. Dla zachowania obecnych walorów przyrodniczych należy utrzymać ekstensywne użytkowanie łąk poprzez przynajmniej jednokrotne w ciągu roku wykaszanie, a także utrzymanie obecnych stosunków wodnych. Poważnym zagrożeniem tego terenu jest prowadzone etapami zalesianie łąk. Obszar ten jest też cenny dla płazów i gadów. Dolina wzdłuż strumienia Unisławka jest porośnięta łubinem. W okolicach skałek licznie występują żmije

zygzakowate (także odmiana czarna), padalce oraz jaszczurki żyworodne, a ponadto mogą być salamandry plamiste, żaby trawne. Jest to bardzo malownicza i cenna przyrodniczo dolina potoku. Stanowisko nie wymaga żadnych modyfikacji, należy tylko zadbać o jego ochronę i utrzymanie w nie zmienionym stanie.

- Proponowany **rezerwat przyrody „Wschodnia część Doliny Sokołowca”**. Obszar cenny dla roślin, płazów, gadów i ptaków, ciągnie się od wschodnich granic Sokołowska, na długości ponad 1 km i szerokości niewiele ponad 500 m, wzdłuż doliny potoku Sokołowiec. Tutaj wykształca się kilka typów fitocenzoz z wieloma chronionymi, rzadkimi i interesującymi gatunkami roślin. Największe powierzchnie zajmują zbiorowiska łągowe. W pobliżu potoku znajdują się, spotykane w gminie Mioszów prawie wyłącznie w tym miejscu, płaty zespołu olszowo-jesionowego. W drzewostanie dominują: olsza czarna, jesion wyniosły oraz w mniejszym stopniu jawor. Nieco dalej od koryta potoku, po lewej (orograficznie) stronie występują fragmenty podgórszych łągów jesionowych. Drzewostan zbudowany jest głównie z jesionu, a niewielką domieszkę tworzą wiąz i jawor. W bogatym runie leśnym, obok gatunków charakterystycznych dla tego zespołu, jak złoć żółta, turzycza odległokłosa, gwiazdnica gajowa, częste są: podagrycznik oraz gatunki podlegające ochronie częściowej kopytnik, przytulia wonna czy pierwiosnek wyniosły. Po prawej stronie potoku, jak również nieco dalej, na południowych stokach góry Krzywuchy rozwijają się zbiorowiska żyznych buczyn sudeckich z przewagą buka i domieszką jaworu, niekiedy świerka w drzewostanie, gdzie w runie wśród wielu roślin właściwych tej fitocenozie spotyka się gatunek rzadki – żywiec dziewięciolistny. Pozostałymi fitocenzozami w omawianej dolinie Sokołowca są łąki oraz wilgotne ziołorośla o nieustalonej przynależności fitosocjologicznej. Na terenie tym występuje szereg gatunków podlegających ochronie ścisłej, tutaj znajduje się jedna z najliczniejszych w całej gminie Mioszów populacja śnieżycy wiosennej, ponadto z całkowicie chronionych spotkano w tym miejscu następujące gatunki: kukułka szerokolistna, lilia złotogłów, naparstnica zwyczajna, orlik pospolity, wawrzynek wilczczyko, a z rzadkich gatunków roślin przetacznik górski i starzec kędzierzawy. Teren ten też jest cenny dla płazów i ptaków stwierdzono tu następujące gatunki rzadkie i mapowane: pluszcz, siniak, dzięcioły czarny i zielonosiwy, gil, czyż, pleszka i kobuz. Podstawowym zaleceniem ochronnym jest utrzymanie istniejącej mozaikowości środowisk, obecnych stosunków wodnych i utrzymanie możliwie dużego udziału drzewostanów starszych klas wieku. Teren też jest cenny dla płazów i gadów – punkt widokowy "Rozstaje". Gatunki występujące: salamandra plamista, żaba trawna, ropucha szara, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, żmija zygzakowata. Większość płazów i gadów występuje wzdłuż strumienia i szlaków

turystycznych (żółty i zielony) do Andrzejówki, pomiędzy punktem widokowym niedaleko ruin zamku Radosno i Czerwonych Skalek, a leśniczówką. Wokół strumienia bardzo licznie występują żaby trawne. Gatunki występujące: salamandra plamista, żaba trawna, ropucha szara, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny i żmija zygzakowata.

- Proponowany **Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Ścinawki**. Obszar cenny dla ryb i ptaków. Środkowy odcinek rzeki Ścinawki znajduje się na terenie Parku Krajobrazowego „Sudetów Wałbrzyskich”. Pozostałe odcinki doliny rzeki proponuje się objąć ochroną w postaci Obszaru Chronionego Krajobrazu. Są tu bogate liczebnie stada pstrąga potokowego, strzebli potokowej i śliza, które uprawniają do ochrony Ścinawki na całej długości w obrębie gminy. Rzeka ta stanowi istotny matecznik dla rozrodu i bytowania w nim stabilnych populacji wszystkich tych gatunków. Istnienie takiego matecznika umożliwia kolonizację innych cieków regionu, które w ostatnich dziesięcioleciach były silnie zanieczyszczone i pozbawione przez to lokalnych populacji tych gatunków ryb. W północnej części proponowanego OCHK znajduje się obszar cenny dla ptaków a szczególnie pomiędzy Rybnicą a Unisławiem. Jest to stosunkowo nieduża dolina, otoczona stromymi stokami, zamknięta w części dolnej odcinkiem przełomowym, nie zbyt dużej w tym miejscu Ścinawki. Utrudniony odpływ wody spowodował wykształcenie na dnie doliny torfowisk i turzycowisk, natomiast na stokach występują środowiska suche. Różnorodność środowisk, wynikająca z urozmaiconej topografii wpływa na wysokie walory przyrodnicze tego obszaru, dodatkowo podkreślone jego wyjątkową malowniczością. Ochrona walorów przyrodniczych powinna polegać na zachowaniu stosunków wodnych i urozmaiconego koryta Ścinawki, utrzymaniu roślinności wodnej, skarp przybrzeżnych, i zakrzaczeń na stokach. Stwierdzono tu obecność następujących mapowanych gatunków ptaków: kszyc, świerszczak, strumieniówka, gąsiorek, świergotek łąkowy, a także jest to miejsce żerowaia bociana czarnego i pustułki. W południowej części proponowanego Obszaru Chronionego Krajobrazu znajduje się inny obszar cenny dla ptaków - łąki na wschód i zachód od Golińska. Jest to stosunkowo duży obszar położony między pasmem granicznym Zaworów (Mieroszowkie Ściany), a doliną Ścinawki i szosą Mieroszów – Zdanov, natomiast od południowego wschodu granice stanowi dolina Ścinawki. Rzeźba tego terenu jest bardzo urozmaicona, z bogatą siecią strumieni wpływających do Ścinawki lub do potoku płynącego przez położoną w wąskiej, głębokiej dolinie wieś Golińsk, co sprzyja różnorodności siedlisk i bogactwu gatunków. Przeważającą część powierzchni zajmują łąki i nieduże zadrzewienia, pola orne znajdują się tylko przy samej wsi, jest też kilka niedużych stawów. Stwierdzono tu następujące rzadkie i mapowane gatunki ptaków: derkacz, przepiórka, świerszczak, kłaskawka,

strumieniówka, jastrząb, gąsiorek, kruk, potrzyszcz, świergotek łąkowy, potrzosz, pliszka górska. Zarówno liczebność przepiórki jak i derkacza należy ocenić na ok. 20 odzywających się ptaków. W dolinie Ścinawki stwierdzono ponad to pluszcza, strumieniówkę i dziwonię. Obszar ten znajduje się także w granicach rewiru pary bocianów czarnych oraz bocianów białych i jest wykorzystywany przez nie jako żerowisko, zaobserwowano tu także żerującego orlika krzykliwego. Ochrona walorów przyrodniczych powinna polegać na utrzymaniu dotychczasowych układów ekologicznych, zwłaszcza nie należy dopuścić do sukcesji lasu na łąki, które są obecnie (po likwidacji PGR-u w Golińsku) tylko częściowo użytkowane.

- Proponowany **użytek ekologiczny „Unisławskie Łąki”** jest cenny dla roślin, płazów i gadów. Unisławskie Łąki – to teren położony na zachód od Unisławia Śląskiego i tworzący na długości ponad 1 km, wąski pas łąk wzdłuż bezimienego potoku będącego prawobrzeżnym dopływem Ścinawki. Są one miejscem występowania, czasami w układzie mozaikowym, kilku fitocenoz łąkowych. W pobliżu potoku, na mokrych, częściowo zabagnionych łąkach wykształcony jest zespół sitowia leśnego, nieco dalej od koryta potoku występują płaty zespołu z ostrożeniem łąkowym. W wielu miejscach łąki zdominowane są przez wiązówkę błotną będącą składnikiem ziołoroślowych fitocenoz. Na omawianych łąkach stwierdzono najliczniejszą w tej gminie populację przedstawiciela rzadkiej rodziny storczykowatych - kukułki szerokolistnej – gatunku podlegającego ochronie ścisłej. Ponadto na brzegach lasów oraz w zaroślach występują tu inne gatunki ściśle chronione: lilia złotogłów i wawrzynek wilczełyko jak również, rzadka na obszarze gminy Mieroszów, podlegająca ochronie częściowej – kalina koralowa. Na łąki te wprowadzono w ostatnim czasie olszę czarną, co nie jest korzystne dla wymienionej wyżej populacji kukułki szerokolistnej. Stare stawy rybne oddzielone niskimi groblami i otoczone wysokimi jaworami i jesionami są cenne dla płazów i gadów. Pierwotnie były cztery stawy, obecnie tylko w dwóch jest woda. Jeden z nich porośnięty rzęsą, jest miejscem rozrodu traszki zwyczajnej i górskiej. Drugi z nich zarastający roślinnością wodną (rdestnica, skrzyp i sit), jest miejscem rozrodu żaby trawnej i ropuchy szarej. Gatunki te są liczne i często spotykane w okolicznych lasach, łąkach, ogrodach i piwnicach. W ramach działań ochronnych należałoby nie dopuścić do zarośnięcia i wyschnięcia stawów. W przypadku odbudowy stawów suchych lub np. pogłębiania stawów wypełnionych wodą, należy prace prowadzić stopniowo w kolejnych latach, tak aby płazy miały w każdym roku do dyspozycji przynajmniej jeden zbiornik w którym nie prowadzone są żadne prace i w którym występuje naturalna roślinność. Gatunki występujące: traszka zwyczajna, traszka górska, żaba trawna, ropucha szara, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny.

- Proponowany **użytek ekologiczny pasa łąk między Unisławiem a Sokołowskiem, po obu stronach przełęczy pomiędzy wzniesieniami Stożka i Bukowca**. Ten stosunkowo duży obszar obejmuje łąki po obu stronach przełęczy między Stożkiem i Bukowcem. Rzeźba tego terenu jest bardzo urozmaicona, co sprzyja różnorodności siedlisk i bogactwu gatunków. Oprócz łąk są tu pasy zakrzaczeń, źródliska potoków, a na wzniesieniach suche, kamieniste powierzchnie. Wyjątkowe bogactwo środowiskowe tego terenu sprawia, że pod względem przyrodniczym jest on jednym z najcenniejszych obszarów gminy Mieroszów. Proponowana ochrona umożliwi zachowanie cennego zespołu gatunków ptaków gniazdujących lub stale przebywających na tym obszarze, mianowicie: derkacz, przepiórka, strumieniówka, świerszczak, jarzębatka, gąsiorek. Należy podkreślić, że gatunki te są reprezentowane przez wiele osobników, np. liczebność derkacza oceniono na 12-16 odzywających się ptaków. Jest to także teren żerowania wielu ptaków drapieżnych: pustułki, jastrzębia, krogulca i prawdopodobnie stwierdzonego w bezpośrednim sąsiedztwie puchacza. Najważniejszym zaleceniem ochronnym powinno tu być utrzymanie obecnego zróżnicowania biotopów: zachowanie naturalnych cech łąk i źródlisk. Poważnym zagrożeniem jest postępujące zalesianie tego terenu.
- Proponowany **użytek ekologiczny „Łąki w pobliżu Kowalowej”**. Niewielki fragment zalesionych łąk położony na południowy-wschód od wsi Kowalowa charakteryzuje się obecnością licznej populacji kukułki szerokolistnej. Gatunek ten rośnie na podtorfionych łąkach wśród zalesień olszowych, często w towarzystwie torfowców i wełnianki wąskolistnej.
- Proponowany **użytek ekologiczny "Stawy w Łącznej"**. Prywatny staw rybny na strumieniu Czarci Potok w dolinie pomiędzy górami Dziób i Chochoł. Występujące gatunki: żaba wodna, żaba trawna, ropucha szara. Są to cenne przyrodniczo stawy rybne.
- Proponowany **użytek ekologiczny "Stawy Golińskie"**. Stawy rybne PZW (karp, okoń, lin, płoć) otoczony mniejszymi małymi stawami (mateczniki) oraz naturalnymi ciekami i rozlewiskami oraz młakami jest miejscem godowania płazów. Występujące gatunki to: traszka zwyczajna, traszka górską, żaba wodna, żaba trawna, ropucha szara, jaszczurka żyworodna, zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata.

III. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN ŚRODOWISKA

1. OCENA POTENCJALNYCH ZMIAN STANU ŚRODOWISKA PRZY BRAKU REALIZACJI USTALEŃ PLANU URZĄDZENIOWO-ROLNEGO

Brak realizacji ustaleń Planu urządzeniowo-rolnego spowoduje następujące potencjalne zmiany środowiska:

- a) degradacja gleby, która stanowi zasoby ograniczone i w znacznym stopniu nieodnawialne – doprowadzi do tego brak powszechnej wiedzy o skali i skutkach występowania zjawiska erozji oraz możliwych zabiegach przeciwoerozyjnych,
- b) niszczenie środowiska przyrodniczego wskutek braku wiedzy o formach ochrony przyrody występujących na obszarze gminy,
- c) zwiększenie odłogowania gruntów powodujące zakwaszenie gruntów oraz postępujące zarastanie łąk i pastwisk,
- d) powiększanie powierzchni gruntów odłogowanych o tereny cenne przyrodniczo, z powodu nieopłacalności uprawy,
- e) postępujące zakwaszenie gruntów powoduje zakłócenia w pobieraniu składników nawozowych, które w wyniku wymywania dostają się do wód gruntowych i powierzchniowych,
- f) powiększanie powierzchni gruntów podmokłych z powodu zaprzestania konserwacji rowów i regulacji stosunków wodnych, skutkujące odłogowaniem gruntów w tym łąk i pastwisk,
- g) prowadzenie intensywnego rolnictwa i nie właściwa restrukturyzacja gospodarstw wskutek braku wiedzy o naturalnych uwarunkowaniach występujących w obszarze gminy prowadzące m.in. do przekształcania użytków zielonych na grunty orne, upowszechnianie gospodarstw bezinwentarzowych,
- h) pogorszenie jakości środowiska poprzez uprawę roli na gruntach słabych klas bonitacyjnych. Aby uzyskać wysokie plony z uprawy na tych gruntach, wymagane jest użycie większej ilości nawozów i środków ochrony roślin. Spowoduje to pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- i) pogorszenie jakości wód powierzchniowych i podziemnych w wyniku niestosowania zadrzewień i zakrzewień przydrożnych oraz zaleceń wynikających z programów rolno-środowiskowych. Promocja w/w programów jest korzystna dla środowiska

- przyrodniczego z uwagi na dopłaty dla rolników wskutek realizacji m.in. pakietów: rolnictwo ekologiczne, ekstensywne trwałe użytki zielone, ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura2000 i inne,
- j) poruszanie się sprzętu rolniczego po łąkach i pastwiskach wskutek nieprzejezdności dróg transportu rolnego, oraz zwiększenie ilości odłogów wskutek braku dostępności dla sprzętu rolniczego,
 - k) zwiększenie ilości jałowych przejazdów oraz emisji spalin i zanieczyszczeń (wycieki olejów, nieszczelność opryskiwaczy) powodowanych przez maszyny rolnicze, które będą się poruszać po nie utrzymywanych i nie modernizowanych drogach transportu rolnego, dodatkowo powodowane dużym rozdrobnieniem (większa ilość nawrotów) i rozproszeniem poszczególnych działek rolnych (większa odległość między działkami) przynależących do poszczególnych gospodarstw.
 - l) postępujący proces dezorganizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej wskutek wzrostu rozdrobnienia i złego rozłogu gospodarstw oraz zaniedbań w utrzymaniu i konserwacji dróg transportu rolnego i rowów melioracji szczegółowej.

2. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA

Z najważniejszych problemów w zakresie ochrony środowiska w gminie Mieroszów należy wymienić:

1. *brak sieci kanalizacyjnej.* Jedynie Sokołowsko i Nowe Siodło (częściowo) są skanalizowane. Komunalna, mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest w Golińsku i przyjmuje nieczystości z lewobrzeżnej części Mieroszowa (pozostała część miasta korzysta z szamb, z których ścieki są przewożone do oczyszczalni). Poza nią funkcjonują jeszcze dwie oczyszczalnie ścieków bytowych oraz przydomowe oczyszczalnie i szamba (zinventoryzowano 858). Nowe Siodło posiada oczyszczalnię glebowo-korzeniową o przepustowości 50 m³/dobę, jednak nie wszystkie budynki są do niej podłączone. W Sokołowsku działa oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna o przepustowości 650 m³/dobę, która przyjmuje ponadnormatywną ilość ścieków. Ponadto zły stan techniczny sieci kanalizacyjnej oraz przestarzała technologia oczyszczalni są powodem przedostawania się ścieków do potoku Sokołowiec, dlatego w przyszłości przewidziana jest jej likwidacja. Głównym odbiornikiem podczyszczonych ścieków z oczyszczalni oraz z szamb (tylko w założeniu bezodpływowych) są wody powierzchniowe,

2. *jakość wód powierzchniowych* – wysokie zanieczyszczenie rzeki Ścinawki, głównego ciek w gminie, której wody zostały zaliczone do III klasy czystości (stan na 2008 r.), ze względu na elementy biologiczne i fizykochemiczne,
3. *składowisko odpadów nie spełniające norm* - odpady z terenu gminy zwożone są na składowisko odpadów komunalnych w Mioszowie o powierzchni 3,50 ha. Wyposażone jest w system drenów ujmujących odcieki, jednak nie posiada zabezpieczenia warstwą nieprzepuszczalną. Usytuowane jest w naturalnym obniżeniu terenu, którego dnem płynie ciek odwadniający wąwóz. Jakość wody w tym cieku wskazuje na negatywne oddziaływanie obiektu na wody powierzchniowe. Związane jest to prawdopodobnie z przedostawaniem się do cieku wód opadowych z rowów opaskowych lub odcieków ze składowiska,
4. *brak selektywnej zbiórki surowców wtórnych* – jedynie w Sokołowsku istnieją takie pojemniki,
5. *dzikie wysypiska* - śmieci wyrzucane są do przydrożnych rowów, w lasach i na obszarach nieużytków, co ze względu na turystyczny charakter gminy wyjątkowo niekorzystnie wpływa na estetykę gminy,
6. *brak stref buforowych między gruntami ornymi, a wodami powierzchniowymi* - powoduje to spływ niebezpiecznych środków produkcji rolnej bezpośrednio do cieków bez wstępnego ich oczyszczenia. Przyczynia się do tego również zaorywanie użytków zielonych pełniących funkcje ochronne, położone przy lasach, ciekach i zbiornikach wodnych, w obszarach o dużych walorach przyrodniczych,
7. *zły stan melioracji podstawowych i szczegółowych* – brak konserwacji na ciekach i rowach szczegółowych powoduje ich zarastanie, zamulanie, a co za tym idzie zmianie ulegają warunki przepływu wody. Przyczynia się to do zatykania sieci drenarskich i występowania gruntów podmokłych i zmiany stosunków powietrzno-wodnych gleb,
8. *odchodzenie od produkcji zwierzęcej* – brak wypasu bydła powoduje zarastanie i odłogowanie łąk i pastwisk,
9. *występowanie dużych powierzchni gruntów odłogowanych* – powoduje utratę wartości produkcyjnych gleb, zwiększające się ich zakwaszenie oraz utratę walorów przyrodniczo krajobrazowych,
10. *zły stan obiektów zabytkowych i brak prac renowacyjnych w obrębie Sokołowsko* – powoduje utratę walorów historyczno-kulturowych-przyrodniczych gminy, a w dłuższym okresie czasu – całkowitą dewastację cennych dla gminy obiektów (dawne obiekty sanatoryjne i duży zabytkowy park),

11. eksploatacja dużego kamieniołomu w obrębie Rybnica Leśna, intensyfikacja rolnictwa, intensyfikacja pozyskiwania drewna, zalesianie półnaturalnych nieleśnych zbiorowisk roślinnych.

12. gmina znajduje się w obszarze przekroczeń dopuszczalnych stężeń tlenków siarki.

3. SKUTKI DLA ŚRODOWISKA WYNIKAJĄCE Z REALIZACJI PRAC URZĄDZENIOWO-ROLNYCH

Większość prac urządzeniowo rolnych gminy Mieroszów znajduje się w zasięgu obszaru Natura 2000 SOO siedlisk „Góry Kamienne” oraz OSO ptaków „Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie”.

3.1. Konserwacja cieków i rowów melioracyjnych

W planie urządzeniowo-rolnym do konserwacji wskazano całą sieć rowów melioracyjnych czyli 39,73 km i 7,05 km cieków na obszarze całej gminy. Równolegle wraz z pracami oczyszczania i odkrzaczania powinny iść prace remontowe przepustów. Ponadto ze względów przyrodniczo-krajobrazowych oraz ochrony gruntów przed erozją wodno-wietrzną wskazane jest utrzymanie przyległych istniejących zadrzewień i zakrzewień. Realizacja inwestycji z zakresu melioracji powinna być poprzedzona szczegółową inwentaryzacją terenową rowów otwartych i sieci drenarskiej przez służby melioracyjne.

- **wpływ na wody powierzchniowe** – wpływ będzie pozytywny, udrożnione zostaną rowy oraz wyloty drenarskie, które odprowadzają wodę z terenów zdrenowanych. Może to skutkować likwidacją lokalnych podmokłości.

- **wpływ na wody podziemne** – brak wpływu.

- **wpływ na klimat** – wpływ obojętny. W niewielkiej odległości od rowów może zwiększyć się parowanie z cieków i zwiększenie wilgotności, jednak będzie to miało nie wielkie oddziaływanie.

- **wpływ na ukształtowanie terenu** – brak wpływu. Konserwacja dotyczyć będzie rowów istniejących w terenie, czyli niejako będzie odtworzeniem stanu istniejącego.

- **wpływ na gleby** – wpływ pozytywny ze względu na regulację stosunków wodnych w pasie oddziaływania rowu.

- **wpływ na zasoby naturalne** – brak wpływu.

- **wpływ na środowisko naturalne** – wpływ pozytywny. Konserwacja może przyczynić się do likwidacji lokalnych podmokłości w granicach oddziaływania rowu, które z uwagi na trudności nie były uprawiane rolniczo i porośły samosiewem. Pozytywem może być

oczyszczenie rowów z nieczystości porzuconych lub składowanych w rowach. Szczególnie należy przeciwdziałać wycinaniu drzew dziuplastych i wycinaniu starodrzewia, które mogą być stanowiskami chronionych ptaków i są cenne dla licznie występujących dzięciołów czarnych, dzięciołów zielonych i siniaka. Generalnie prace przy modernizacji rowów nie wpłyną na wielkopowierzchniowe kompleksy roślinności i nie wpłynę to na skład gatunkowy i ilość naturalnych zbiorowisk roślinnych i zwierzęcych. Prace te wpłyną korzystnie na środowisko, ponieważ podniosą lub odtworzą jego naturalne funkcje.

- **wpływ na cenne obszary i obiekty przyrodnicze** – ponieważ część rowów do konserwacji zlokalizowana jest bezpośrednio w obszarze proponowanych użytków ekologicznych, proponowanych rezerwatów przyrody i cennych siedlisk prace konserwacyjne powinny mieć ograniczony nieinwazyjny charakter. Dotyczy to zwłaszcza cieku Unisławka (w granicach proponowanego powiększenia Parku Krajobrazowego) i Sokołowiec (w granicach proponowanego użytku ekologicznego fragmentu doliny potoku Czartowiec na wschód od Sokołowska i proponowanego rezerwatu przyrody „Wschodnia część Doliny Sokołowca”). Wpływ będzie potencjalnie pozytywny przy zachowaniu odpowiedniej technologii i prawidłowym dojeździe sprzętu technicznego na miejsce pracy. Szczególną uwagę należy zwrócić na liczne w gminie stanowiska ptaków, głównie świerszczaka dla którego zagrożeniem są prace polegające na pogłębianiu i udrażnianiu rowów. Traktując całościowo działanie to mieści się w obszarze Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich i Obszarze Chronionego Krajobrazu Zawory jednakże jest to praca, która ma na celu racjonalną gospodarkę wodną i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych. Ponadto wpisuje się w odbudowę, utrzymanie i remonty urządzeń wodnych, co jest zgodne z zapisami (Dz.U.z 2008r., Nr 63, poz. 610 i Dz.U.z 2008r., Nr 317, poz. 3935).

- **wpływ na krajobraz** – wpływ pozytywny gdyż uporządkowane sieci rzeczne i melioracyjne zwiększą walory krajobrazowe rolniczej przestrzeni produkcyjnej, a ponadto sugerowane jest zachowanie istniejących zadrzewień i zakrzewień.

- **wpływ na zabytki i obiekty kulturowe** – brak wpływu.

- **wpływ na dobra materialne i mieszkańców** – sieć rowów melioracyjnych z chwilą likwidacji spółek wodnych ulega powolnej degradacji wskutek zaniechania kompleksowych prac. Gospodarka wodna w żaden sposób nie jest prowadzona, co przyczynia się do nieopłacalności produkcji rolnej, rezygnacji z prowadzenia gospodarstw, postępującemu odłogowaniu gruntów, co jest niekorzystne dla wizerunku gminy nastawionej na ruch turystyczny. Prace konserwacyjne przeprowadzone w terenie zabudowanym przyczynią się do regulacji stosunków wodnych, likwidacji podmokłości, wymiany przepustów. Spowodują udrożnienie rowów, a tym samym szybsze odprowadzanie wody w razie ulewnych opadów

deszczu, co pozytywnie wpłynie na ochronę dóbr materialnych. Rolnicy skorzystają z uregulowania warunków wodnych, likwidacji gruntów podmokłych, co przyczyni się do lepszej organizacji prac polowych i zwiększenia plonowania.

3.2. Grunty wymagające regulacji stosunków wodnych

W planie urządzeniowo rolnym określono powierzchnię gruntów podmokłych, które wymagają poprawy warunków wodnych (89,10 ha). Zakres prac dotyczy głównie obrębu Nowe Siodło 62,00 ha w pozostałych obrębach jest znacznie mniejszy i dotyczy Unisławia Śląskiego, Rybnicy Leśnej i Sokołowska.

- **wpływ na wody powierzchniowe** – wpływ pozytywny. Regulacja może odbywać się przez oczyszczenie przyległych rowów, które ponownie mogą stać się odbiorcą wody z drenażu lub ewentualne wykonanie drenażu pól. Poprawie ulegnie stan rowów i warunki wodne w glebie.

- **wpływ na wody podziemne** – brak wpływu.

- **wpływ na klimat** – brak wpływu.

- **wpływ na ukształtowanie terenu** – brak wpływu.

- **wpływ na gleby** – wpływ pozytywny ze względu na przywrócenie właściwości fizyczno-chemicznych gleby.

- **wpływ na zasoby naturalne** – brak wpływu.

- **wpływ na środowisko naturalne** – wpływ pozytywny. Regulacja stosunków wodnych spowoduje przywrócenie terenu do pierwotnej funkcji rolnej oraz zwiększy łatwość i dostępność dla sprzętu rolniczego, co skutkować będzie przeciwdziałaniem zarastaniu łąk i pastwisk.

- **wpływ na cenne obszary i obiekty przyrodnicze** – wpływ będzie potencjalnie pozytywny. Wskazane grunty podmokłe zlokalizowane są poza obszarami projektowanych: użytków ekologicznych, rezerwatów, obszarów chronionego krajobrazu i cennych siedlisk. Niewielkie powierzchnie znajdują się w otulinie Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich jednak prace te są zgodne z zapisami odnośnie celu ochrony i zakazami obowiązującymi w parku krajobrazowym (Dz.U.z 2008r., Nr 63, poz. 610). Prace te służą racjonalnej gospodarce rolnej i wodnej.

W obrębie Nowe Siodło na największym kompleksie o zakłóconych stosunkach wodnych znajdują się następujące stanowiska ptaków: gąsiorek 2 stanowiska, przepiórka 1 stanowisko, srokosz 1 stanowisko, świerszczak 1 stanowisko. Najmniej korzystnie prace z zakresu regulacji stosunków wodnych wpływają na świerszczaka. Działanie to wpłynie

pośrednio pozytywnie na stanowiska gąsiorków poprzez przeciwdziałanie zarastaniu łąk i pastwisk.

W regulacji stosunków wodnych powinna wystarczyć: odbudowa lub konserwacja istniejących rowów melioracyjnych, konserwacja sieci drenarskich. Ewentualną potrzebę drenowania gruntów lub odbudowę istniejących sieci drenarskich powinny ocenić służby melioracyjne, po szczegółowej inwentaryzacji sieci. Dobrze wykonane prace sprzyjać będą bytowaniu zwierząt i ptaków, nastąpi wzrost roślinności oraz tworzenie się ich bioróżnorodności. Nie powinno to pogorszyć warunków środowiska stanowisk roślin i zwierząt chronionych.

- **wpływ na krajobraz** – skutek realizacji prac z zakresu regulacji stosunków wodnych odłogowane grunty zostaną przywrócone do produkcji rolnej, co pozytywnie wpłynie na krajobraz rolniczy gminy.

- **wpływ na zabytki i obiekty kulturowe** – brak wpływu.

- **wpływ na dobra materialne i mieszkańców** – wpływ będzie pozytywny zwłaszcza dla ludności rolniczej. Przywrócona zostanie powierzchnia możliwa do uprawy i wykaszania, a ponadto ułatwi to organizację prac polowych. Ponadto krajobraz gminy zostanie uporządkowany, co pozytywnie wpłynie na turystyczny wizerunek gminy.

3.3. Budowa zbiorników retencyjnych

W Programie małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim uwzględnione są dwie propozycje lokalizacji zbiorników retencyjnych na terenie gminy i w związku z tym zostały one ujęte w planie urządzeniowo-rolnym. Jeden z nich „Unisław” ma powstać na rowie melioracyjnym nr 380 i 434 „Bukowy Potok” w Unisławiu Śląskim z inicjatywy DZMiUW, ma to być zbiornik wielofunkcyjny mokry. Drugi „Rybica Leśna” z inicjatywy RZGW w Rybnicy Leśnej na cieku Rybna i ma to być zbiornik wielofunkcyjny suchy. Ogólny wpływ budowy zbiorników retencyjnych na środowisko został opisany na podstawie „Środowiskowych uwarunkowań realizacji programu małej retencji w województwie dolnośląskim”.

- **wpływ na wody powierzchniowe** – wpływ obojętny. Pogłębienie koryta wskutek erozji dennej powoduje spadek średniego poziomu wód w rzece, ale też powiększenie jego pojemności. Jednocześnie zbiornik korzystnie wpłynie na możliwość retencji wodnej oraz na racjonalne kształtowanie stałego przepływu wody.

- **wpływ na wody podziemne** – wskutek realizacji zbiornika może nastąpić obniżenie poziomu wód gruntowych w dolinie i jednocześnie podwyższenie w najbliższej okolicy. Wpływ będzie obojętny.
- **wpływ na klimat** - pozytywne oddziaływanie niewielkich zbiorników na klimat lokalny, to przede wszystkim polepszenie warunków wilgotnościowych w okresach susz. Co prawda oddziaływanie to może być zauważalne tylko w odległości do kilkudziesięciu metrów od linii brzegowej, nie mniej jednak może mieć to znaczenie dla szaty roślinnej oraz podniesienia ogólnego komfortu klimatycznego dla człowieka w tym obszarze.
- **wpływ na ukształtowanie terenu** – zatrzymywanie w zbiorniku materiału wleczonego i unoszonego przez rzekę przyczynia się do wzrostu erozji dennej i brzegowej poniżej zbiornika na przestrzeni wielu kilometrów. Ma to znaczący wpływ na morfologię koryta, doliny i obszaru ujścia rzeki. Erozja denna powoduje pogłębienie koryta, a więc spada średni poziom wody w rzece w stosunku do powierzchni doliny. Wpływ będzie potencjalnie negatywny.
- **wpływ na gleby** – w wyniku zatrzymania przenoszonego materiału na barierze w postaci zapory nie dochodzi do wytwarzania mad w dolinach rzecznych. Jednocześnie prawidłowo regulowany przepływ wody będzie przeciwdziałał w okresie suszy niższym stanom wody poniżej zapór. Wpływ obojętny.
- **wpływ na zasoby naturalne** – zwiększanie retencji wodnej jest pozytywnym elementem dla zasobów naturalnych.
- **wpływ na środowisko naturalne** - zbiorniki małej retencji mogą mieć potencjalnie negatywny wpływ na stan przyrody, a zależy to głównie od stosowanej strategii kształtowania przepływu wody. Oddziaływanie na ekosystemy dolin rzecznych jest bardzo duże i wielorakie i dotyczy zarówno dolin rzecznych powyżej zapory i w większym stopniu poniżej zapory. Pogłębienie koryta wskutek erozji dennej powoduje nie tylko spadek średniego poziomu wód w rzece, ale też powiększenie jego pojemności. W rezultacie rzadziej dochodzić będzie do wylania wody na teren doliny, przez co zmniejszy się szansa utrzymania ekosystemów typowych dla dolin rzecznych. Ponadto najważniejsze zmiany to przechodzenie lasów łągowych w łąki wilgotnych i zmiennowilgotnych w bardziej suche, które są mniej cenne przyrodniczo. Niskie stany wody w rzece poniżej zbiornika powodują w czasie słonecznych dni szybki wzrost temperatury wody i związaną z tym zawartość tlenu w wodzie, a zimą przemarzanie do dna. W obu przypadkach prowadzi to do ginięcia zwierząt bezkręgowych i ryb. Obecnie stosowane technologie przy budowach hydrotechnicznych nie skutkują przerwaniem ciągłości rzeki, ograniczeniem lub całkowitym uniemożliwieniem przemieszczania się roślin i zwierząt.

Suche zbiorniki przeciwpowodziowe mają zwykle mniej szkodliwy wpływ na ekosystemy dolin rzecznych niż mokre zbiorniki retencyjne. Przepuszczają bez zmian wielkości przepływu zarówno stany niskie i średnie jak i część stanów wysokich wód, dzięki czemu czas zalewania jest rzadko. Skutkuje to możliwością utrzymania się ekosystemów lądowych, a ponadto mogą wytworzyć się w niej siedliska związane z okresowymi zalewami terenu. Ważne jest nie zmienianie reżimu hydrologicznego przez większą część roku poniżej zbiornika, znacznie mniejsza erozja denną, brak różnic temperatury w wodzie dopływającej do zbiornika i odpływającej z niego, itp.

- **wpływ na cenne obszary i obiekty przyrodnicze** – projektowany zbiornik mokry „Unisław” znajduje się w obszarze projektowanego użytku ekologicznego „Łąki między Unisławiem a Sokołowskiem” (obszar ważny dla ptaków) i cennego siedliska, częściowo też w granicach Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich jak i jego otuliny. Wpływ będzie negatywny ze względu na siedliska ptaków: gąsiorek 7 stanowisk, jarzębatka 2 stanowiska, świerszczak i strumieniówka po 1 stanowisku. Ponadto dla projektowanego użytku ekologicznego zalecane jest utrzymanie obecnego zróżnicowania biotopów w tym naturalnych cech łąk i źródeł.

- **wpływ na krajobraz** - zbiorniki wodne, szczególnie naśladujące fizjonomię zbiorniki naturalne są bardzo pozytywnie odbierane w krajobrazie, stanowiąc jego kompozycyjne wzbogacenie. Duże walory krajobrazowe posiadają zwłaszcza zbiorniki zlokalizowane w terenie o bogatszej rzeźbie, gdy mogą być obserwowane z pewnej odległości z góry.

- **wpływ na zabytki i obiekty kulturowe** - planowane zbiorniki z reguły nie zagrażają zabytkom budownictwa i architektury, natomiast istotnym może być ich wpływ na zabytki archeologiczne. W obszarze planowanych zbiorników nie ma stanowisk archeologicznych, jednak podczas prowadzenia prac ziemnych może dojść do znalezisk archeologicznych, co będzie efektem pozytywnym.

- **wpływ na dobra materialne i mieszkańców** – wielofunkcyjny zbiornik wodny może być udostępniany turystycznie oraz może stanowić miejsce wypoczynku miejscowej ludności. Ponadto z założenia ma służyć zwiększeniu retencji wodnej oraz chronić ludność przed zagrożeniami powodziowymi. Ponadto wielofunkcyjne zbiorniki wodne stanowią atrakcję turystyczną, przez co należy upatrywać w tym źródło większej ilości turystów i pozytywne kształtowanie wizerunku gminy.

3.4. *Planowane zalesienia*

W celu zagospodarowania gruntów odłogowanych i nieprzydatnych rolniczo, niskich klas bonitacyjnych została wyznaczona granica rolno-leśna będąca integralną częścią planu urządzeniowo-rolnego. Zaproponowane działki do zalesienia położone są w 5 obrębach gminy (Golińsk, Łączna, Nowe Siodło, Sokołowsko, Unisław Śląski) na łącznej powierzchni 47,46 ha. Granica rolno-leśna została zaopiniowana przez RDOŚ we Wrocławiu pismem RDOŚ-02-WPN-6638/40/10/bm, w związku z czym, uwzględniono wszystkie sugestie dotyczące proponowanych zalesień.

- **wpływ na wody powierzchniowe** – wpływ pozytywny ze względu na wyłączenie gruntów z produkcji rolnej wymagających dużych dawek nawożenia chemicznego, które w sytuacji dużego zakwaszenia gleb są nieprzystawalne przez rośliny i w wyniku spływu powierzchniowego, erozji zanieczyszczają wody powierzchniowe.

- **wpływ na wody podziemne** – wpływ lokalny pozytywny. Wyłączenie słabych gleb z produkcji rolnej spowoduje brak konieczności stosowania nawożenia chemicznego, przez co będą chronione wody powierzchniowe i jednocześnie zapobiegnie to infiltracji zanieczyszczeń do wód podziemnych. Zwiększeniu ulegnie również retencja wodna gleb.

- **wpływ na klimat** – wpływ pozytywny. Zwiększenie wilgotności i powiększenie możliwości wychwytywania zanieczyszczeń powietrza będzie miało oddziaływanie lokalne, ale pozytywne.

- **wpływ na ukształtowanie terenu** – brak wpływu.

- **wpływ na gleby** – wpływ pozytywny ze względu na wyłączenie z produkcji rolnej gruntów niskich klas bonitacyjnych, narażonych na zjawisko erozji, a tym samym nieproduktywnych i wymagających dużych dawek nawożenia chemicznego.

- **wpływ na zasoby naturalne** – brak wpływu. Pozytywy wynikające ze zwiększenia udziału lasów w globalnym bilansie węgla oraz ograniczaniu zmian klimatu będą zachodzić na znikomą skalę ze względu na niewielką planowaną powierzchnię zalesień.

- **wpływ na środowisko naturalne** – wpływ pozytywny. Nastąpi powiększenie powierzchni lasów, tym samym zwiększy się stopień lesistości o 0,7%. Z produkcji rolnej wyłączone zostaną grunty słabej jakości, które wymagałyby znacznych dawek nawożenia.

- **wpływ na cenne obszary i obiekty przyrodnicze** – obszary proponowane do zalesienia zlokalizowane są poza projektowanymi: użytkami ekologicznymi, rezerwatami, projektowanym obszarem chronionego krajobrazu i cennymi siedliskami roślin i ptaków. Niewielka część zalesień znajduje się w obszarze Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich w obrębie Sokołowsko. Również planowane zalesienia znajdujące się w Łącznej w całości wchodzi w Obszar Chronionego Krajobrazu Zawory. Wpływ zalesień

będzie obojętny. Planowane zalesienia zostały zaopiniowane przez RDOŚ we Wrocławiu pismem RDOŚ-02-WPN-6638/40/10/bm.

- **wpływ na krajobraz** – wpływ obojętny ze względu na małe powierzchnie zalesień nie tworzące dużych kompleksów, a raczej uzupełniające istniejące lasy. Tak więc nie przyczyni się to do utraty dotychczasowego krajobrazu. W obszarach planowanych zalesień powinny zostać wprowadzane rodzime gatunki drzew, dostosowane do naturalnych warunków środowiska. Stąd nie będą obniżać walorów krajobrazu wiejskiego.

- **wpływ na zabytki i obiekty kulturowe** – brak wpływu.

- **wpływ na dobra materialne i mieszkańców** – wpływ pozytywny ze względu na możliwość pozyskania dodatkowych środków finansowych dla rolników z tytułu zalesienia gruntów częstokroć nieopłacalnych i niezdatnych do uprawy rolniczej. Ponadto granica rolno-leśna służy prawidłowemu kształtowaniu zagospodarowania terenu. W przypadku aktualizacji lub sporządzania nowych miejscowych planów istnieje możliwość zaadoptowania rozwiązań zaproponowanych w granicy rolno-leśnej.

3.5. Planowane przydrożne zadrzewienia i zakrzewienia

W planie urządzeniowo rolnym przewidziano 53,13 km liniowych zadrzewień przydrożnych i wzdłuż rowów oraz 6,84 km pasów zakrzewień. Zadanie obejmuje wszystkie obręby w różnej skali. Ponadto proponuje się bieżące uzupełnianie i pielęgnację istniejących zadrzewień i zakrzewień oraz nowe nasadzenia przy uwzględnieniu rodzimych gatunków. Najdogodniejszym momentem realizacji zadrzewień i zakrzewień będzie projekt przebudowy drogi lub scalenie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym. Dodatkowo rolnicy mogą indywidualnie tworzyć zadrzewienia i zakrzewienia w ramach pakietów rolno-środowiskowych PROW. Realizacja zadrzewień liniowych będzie możliwa o ile wystarczająco szeroki będzie pas drogowy.

- **wpływ na wody powierzchniowe** – wpływ będzie pozytywny ze względu na zwiększenie retencji wodnej, zmniejszenie parowania oraz pełnienie funkcji ochronnej, buforowej przy ciekach. Pas zadrzewień lub zakrzewień powoduje neutralizację środków chemicznych pochodzących z nawozów i chroni wody powierzchniowe. Odpowiednio usytuowane zadrzewienia wzdłuż cieków i rowów przyczyniają się do zacienienia cieku i tym samym mniejszego ich zarastania zapewniając swobodny przepływ wody.

- **wpływ na wody podziemne** – brak wpływu.

- **wpływ na klimat** – wpływ pozytywny poprzez zwiększenie wilgotności powietrza i poprawę mikroklimatu.

- **wpływ na ukształtowanie terenu** – brak wpływu. Odpowiednie nasadzenia o nieinwazyjnych systemach korzeniowych przy rowach melioracyjnych przyczyniać się jedynie będą do umocnienia skarp brzegów rowów melioracyjnych, co nie wpływa na ukształtowanie terenu.
- **wpływ na gleby** – wpływ będzie pozytywny, gdyż przeciwdziałać to będzie erozji wietrznej i wodnej i zwiększy retencję wodną.
- **wpływ na zasoby naturalne** – brak wpływu.
- **wpływ na środowisko naturalne** – wpływ będzie pozytywny ze względu na stworzenie miejsca życia i żerowania wielu gatunków zwierząt (ograniczają liczbę występowania szkodników upraw rolniczych), mogą również stanowić naturalny korytarz między różnymi ekosystemami. Tworzenie nowych pasów krzewów ciernistych jak głóg, dzika róża i tarnina szczególnie korzystnie wpływa na ptaki takie jak gąsiorek, jarzębatka i strumieniówka.
- **wpływ na cenne obszary i obiekty przyrodnicze** – planowane zadrzewienia i zakrzewienia wchodzi w obszar projektowanych użytków ekologicznych w Łącznej („Stawy w Łącznej” - obszar ważny dla płazów i gadów) i na granicy Unisławia Śląskiego i Sokołowska (obszar ważny dla ptaków) oraz projektowanego obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Ścinawki” (obszar ważny dla ptaków). Będzie to jednak potencjalnie pozytywnie oddziaływać na zwierzęta w szczególności na ptaki licznie występujące w gminie jak gąsiorek, jarzębatka, strumieniówka. Ponadto część projektowana jest w obrębie Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich i jego otuliny oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu „Zawory”, lecz działanie to jest zgodne z zapisami odnośnie celu ochrony i zakazami obowiązującymi w parku krajobrazowym (Dz.U.z 2008r., Nr 63, poz. 610) oraz z zapisami odnośnie czynnej ochrony nieleśnych ekosystemów lądowych w OCHK „Zawory” (Dz.U.z 2008r., Nr 317, poz. 3935).
- **wpływ na krajobraz** – wpływ będzie bardzo pozytywny ze względu na urozmaicenie krajobrazu i odpowiedni dobór gatunków drzew i krzewów.
- **wpływ na zabytki i obiekty kulturowe** – wpływ pozytywny. W projekcie przebudowy drogi wraz z pasem zadrzewień i zakrzewień powinny być dobrane odpowiednie gatunki drzew i krzewów, które podniosą wartość kompozycyjną zabytków i obiektów kulturowych.
- **wpływ na dobra materialne i mieszkańców** – wpływ zadrzewień i zakrzewień będzie pozytywny dla rolników i prowadzić będzie do większej ilości plonów ze względu na zmniejszenie prędkości wiatrów powodujących przesuszenie gleby w okresie letnim w odległości oddziaływania zadrzewienia, oraz ze względu na miejsce żerowania zwierząt żywiących się szkodnikami upraw rolniczych. Bezpośrednim wpływem za drowie człowieka będzie zmniejszenie hałasu wzdłuż zadrzewionych ciągów drogowych i eliminacja zanieczyszczeń powietrza. Ponadto zadrzewienia i zakrzewienia będą miały pozytywny wpływ

ze względu na pełnienie funkcji ochronnej przed zaorywaniem dróg i rowów. Wzdłuż głównych tras komunikacyjnych będą chronić przed zanieczyszczeniami i hałasem, a uatrakcyjnienie krajobrazu wpłynie na większe zainteresowanie ludności przyjezdnej.

3.6. Planowane zadrzewienia w formie remiz śródpolnych

W planie urządzeniowo-rolnym zaproponowano łącznie 3,50 ha zadrzewień w formie remiz śródpolnych z czego 1,08 ha są to użytki rolne odłogowane. Lokalizacja tych zadrzewień powierzchniowych dotyczy obrębów Rybnica Leśna i Unisław Śląski. Wszystkie grunty przeznaczone do zadrzewień obejmują grunty IV, V i VI klasy.

- **wpływ na wody powierzchniowe** - wpływ będzie pozytywny ze względu na zwiększenie retencji wodnej, zmniejszenie parowania oraz pełnienie funkcji ochronnej, buforowej przy ciekach. Zadrzewienia powodują neutralizację środków chemicznych pochodzących z nawozów i chronią wody powierzchniowe.

- **wpływ na wody podziemne** – brak wpływu.

- **wpływ na klimat** - wpływ nieznaczny ale pozytywny poprzez zwiększenie wilgotności powietrza.

- **wpływ na ukształtowanie terenu** – brak wpływu.

- **wpływ na gleby** – wpływ pozytywny ze względu na wyłączenie z użytkowania gruntów słabych klas bonitacyjnych nieefektywnych ekonomicznie podatnych na zjawisko erozji.

- **wpływ na zasoby naturalne** – brak wpływu.

- **wpływ na środowisko naturalne** – wpływ nieznaczny ale pozytywny, zwiększenie bioróżnorodności, a ponadto wykorzystanie naturalnej sukcesji i terenów obecnie odłogowanych. Jest to niejako wyłączenie gruntu z produkcji rolnej.

- **wpływ na cenne obszary i obiekty przyrodnicze** – Cześć remiz zlokalizowana jest w obrębie otuliny Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich, lecz jest to działanie zgodne z celem ochrony parku krajobrazowego i obowiązującymi zakazami (Dz.U.z 2008r., Nr 63, poz. 610). Prace zlokalizowane są poza projektowanymi: użytkami ekologicznymi, rezerwatami, obszarami chronionego krajobrazu i cennymi siedliskami. Działanie to będzie potencjalnie pozytywnie oddziaływać na zwierzęta w szczególności na ptaki licznie występujące w gminie jak gąsiorek, jarzębatka, strumieniówka.

- **wpływ na krajobraz** - wpływ będzie pozytywny ze względu na urozmaicenie krajobrazu.

- **wpływ na zabytki i obiekty kulturowe** – brak wpływu.

- **wpływ na dobra materialne i mieszkańców** – ze względu na powierzchnię propozycji brak wpływu.

3.7. Drogi do modernizacji

Projektowana do modernizacji sieć dróg (42,89 km) ujmuje głównie drogi transportu rolnego jak również przebiegające przez centra miejscowości. Modernizacja dotyczyć będzie dróg istniejących już w terenie, a tym samym polegać ona będzie na poprawie stanu technicznego poprzez wymianę nawierzchni bez określenia rodzaju zamknięcia nawierzchni. Zadanie obejmuje wszystkie obręby.

- **wpływ na wody powierzchniowe** – wpływ na wody powierzchniowe będzie znikomy ale pozytywny. Przy modernizacji nawierzchni drogi czyszczone będą rowy przydrożne, wymianie mogą również podlegać przepusty drogowe. Przyczynić się to może do likwidacji lokalnych podmokłości powodowanych niedrożnymi rowami i przepustami oraz usunięciu ulegną śmieci i odpady porzucone w rowach. Równa nawierzchnia dróg może się przyczynić do mniejszej awaryjności, wycieków z maszyn rolniczych zanieczyszczających wody powierzchniowe i podziemne.

- **wpływ na wody podziemne** – wpływ pozytywny wskutek mniejszej awaryjności sprzętu rolniczego poruszającego się po dobrym technicznie pasie drogowym, a nie po sąsiednich łąkach lub pastwiskach. Ponadto usunięciu ulegną porzucone odpady i śmieci w rowach odwadniających będące potencjalnym zagrożeniem dla wód podziemnych.

- **wpływ na klimat** – brak wpływu

- **wpływ na ukształtowanie terenu** – wpływ obojętny. Ewentualne zmiany będą dotyczyć w nielicznych przypadkach wykonania rowów odwadniających lub ponownego wyprofilowania drogi w istniejącym pasie drogowym.

- **wpływ na gleby** – w przypadku udrożnienia rowów odwadniających lub przy przebudowie przepustów może nastąpić likwidacja lokalnych podmokłości, co poprawi właściwości fizyczno-chemiczne gleby i jej produktywność.

- **wpływ na zasoby naturalne** – brak wpływu.

- **wpływ na środowisko naturalne** – wpływ będzie pozytywny, gdyż z jednej strony mogą być usunięte samosiejki i przydrożne krzaki w pasie drogi, z drugiej wzdłuż części dróg planowanych do modernizacji zaproponowane są pasy zadrzewień i zakrzewień liniowych z rodzimymi gatunkami, które będą miały pozytywny wpływ ze względu na redukcję prędkości wiatrów, zmniejszenie erozji wietrznej, stworzenie korytarzy ekologicznych, stworzenie miejsca gniazdowania ptaków, które żywią się szkodnikami upraw. Ponadto dobra nawierzchnia drogi zmniejszy emisję spalin ze sprzętu rolniczego oraz przy konserwacji przydrożnych rowów usunięte zostaną nagromadzone śmieci i odpady.

- **wpływ na cenne obszary i obiekty przyrodnicze** – ponieważ drogi do modernizacji przebiegają po istniejących już w terenie, nie będzie to powodowało istotnej zmiany

dotychczasowych funkcji terenu. Modernizacja wpłynie potencjalnie pozytywnie na mniejszą emisję spalin ze względu na krótszy czas dojazdu sprzętu rolniczego na pola uprawne. Jedna z dróg przebiega przez projektowany użytek ekologiczny na granicy Unisławia Śląskiego i Sokołowska (obszar ważny dla ptaków) i droga w obszarze cennego siedliska w Różanej. Ponadto sieć przebiega przez Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich i Obszar Chronionego Krajobrazu Zawory, jednakże zadanie polega na zabezpieczeniu bezpieczeństwa ruchu drogowego i jest zgodne z celami i zakazami ustanowionymi dla parku krajobrazowego i OCHK (Dz.U.z 2008r., Nr 63, poz. 610 i Dz.U.z 2008r., Nr 317, poz. 3935). Realizacja przydrożnych zadrzewień i zakrzaczeń korzystnie wpłynie na ptaki takie jak gąsiorek, jarzębatka, strumieniówka.

- **wpływ na krajobraz** – wpływ będzie korzystny ze względu na urozmaicenie krajobrazu i stworzenie korytarzy ekologicznych poprzez realizację przydrożnych zadrzewień i zakrzewień.

- **wpływ na zabytki i obiekty kulturowe** – wpływ będzie pozytywny, a przejawiać się to będzie większą dostępnością do zabytków i obiektów kulturowych spowodowaną dogodnością poruszania się po równej nawierzchni drogowej (asfalt, szuter), tym samym łatwiejszej dostępności i rozwojowi turystyki krajoznawczej pieszej i rowerowej.

- **wpływ na dobra materialne i mieszkańców** – mniejsza emisja spalin, umożliwienie poruszania się po drogach o dobrej nawierzchni, a tym samym zwiększone możliwości aktywnego wypoczynku (turystyka rowerowa), korzystnie wpłyną na zdrowie ludzi. Rolnicy poniosą mniejsze koszty z tytułu amortyzacji sprzętu rolniczego, mniejszego zużycia paliwa i dogodności z tytułu ułatwienia organizacji prac polowych. Nastąpi ponadto zwiększenie niejako przy okazji dostępności do terenów zainwestowanych lub przewidzianych do zainwestowania w miejscowym planie zagospodarowania gminy. Otwarte zostaną możliwości uzupełnienia sieci szlaków rowerowych, przez co zwiększy się zainteresowanie tym terenem ludzi z zewnątrz.

3.8. Scalenia gruntów

W planie urządzeniowo-rolnym zaproponowano do scalenia trzy obręby geodezyjne Nowe Siodło, Rybnicę Leśną i Unisław Śląski. Plan urządzeniowo-rolny wskazuje potencjalne potrzeby scaleń, a przed wykonaniem takiego zabiegu należy wykonać szczegółową dokumentację jak **założenia do projektu scalenia** na etapie której określa się obszar scalenia oraz rodzaj i zakres prac z zagospodarowania poscaleniowego. Tym samym szczegółowe określenie oddziaływania scalenia na środowisko nie jest możliwe do przeprowadzenia. Prace scaleniove realizowane w terenie polegają głównie na wytyczeniu

nowych granic działek, korekcie istniejących granic oraz tworzeniu nowych rozłogów gruntów. Projektowany układ dróg transportu rolnego (szkielet będący podstawą do wytyczenia działek) będzie bazował na drogach istniejących po ich ewentualnych korektach odnośnie szerokości i przebiegu. Część starych dróg ulegnie likwidacji, a ich powierzchnia może pełnić rolę stref buforowych. Ponadto po realizacji scalenia, uwzględniając wymogi środowiska naturalnego przeprowadza się prace w zakresie zagospodarowania poscaleniowego terenu. Prace te obejmują urządzenie dróg transportu rolnego rekultywację gruntów zaniedbanych, itp.

- **wpływ na wody powierzchniowe** – w obrębach Unisław Śląski i Rybnica Leśna ze względu na dominujące powierzchnie użytków zielonych nie dojdzie do intensyfikacji produkcji rolnej, czyli tym samym ilość stosowanych nawozów i środków ochrony roślin nie ulegnie zmianie i tym samym nie spowoduje pogorszenia jakości wód powierzchniowych. W obrębie Nowe Siodło gospodarstwa rolne nie zwiększą znacząco areału i sposobu użytkowania przydzielonego im gruntu (użytkowanie będzie zgodne z ewidencją gruntów) w związku z tym nie wzrosną dawki nawożenia i jakość wód powierzchniowych nie ulegnie zmianie. Wpływ scaleń na wody powierzchniowe pozostanie obojętny.

- **wpływ na wody podziemne** – brak wpływu.

- **wpływ na klimat** – brak wpływu.

- **wpływ na ukształtowanie terenu** – wpływ potencjalnie pozytywny gdyż nie przewiduje się tarasowania nowych granic działek, likwidacji skarp czy mechanicznego wyrównywania terenu. W trakcie prac projektowych zmniejszona zostanie liczba działek, jednakże ich nowe granice ewidencyjne zostają wyznaczone w dostosowaniu do rzeźby terenu i granic naturalnych (cieków, rowów, skarp).

- **wpływ na gleby** – wpływ potencjalnie pozytywny ze względu na możliwość wyznaczenia działek poprzecznostokowych, co przeciwdziała zjawisku erozji. Minusem może być zmniejszenie długości miedz i powierzchni pod miedzami pełniącymi często funkcje przeciwoerozyjne, jednak ze względu na skomplikowaną rzeźbę terenu, dużą liczbę naturalnych zagłębień należy przyjąć, iż większa część miedz pozostanie zachowana i niezmieniona, natomiast rozproszone grunty poszczególnych gospodarstw zostaną niejako zbliżone do siebie. Również sposób użytkowania gruntów pozostanie zgodny z ewidencją gruntów.

- **wpływ na zasoby naturalne** – brak wpływu.

- **wpływ na środowisko naturalne** – ponieważ obręby Unisław Śląski i Rybnica Leśna, posiadają odpowiednio kierunki produkcji rolniczej paszowy i paszowo-polowy i występuje tam skomplikowana rzeźba terenu zabieg scalenia nie spowoduje istotnych zmian w

środowisku naturalnym. Ponadto grunty będą użytkowane zgodnie z ewidencją gruntów, co będzie przeciwdziałać zaorywaniu łąk i pastwisk. Ponieważ w trakcie scalenia część dróg ewidencyjnych, które nie będą spełniać swojej funkcji w nowym układzie działek ulegnie likwidacji, teren ten można przeznaczyć pod strefy buforowe zgodnie z pakietami rolnośrodowiskowymi w ramach PROW. Niewątpliwą korzyścią będzie prawidłowa rekultywacja gruntów odłogowanych zwłaszcza porośniętych w wyniku sukcesji naturalnej łąk i pastwisk i użytkowanie ich zgodnie z ewidencją gruntów. Będzie to korzystnie wpływać na ptaki takie jak gąsiorek, derkacz, przepiórka, świerszczak, przepiórka, jarzębatka i strumieniówka. Wpływ scalenia na środowisko będzie potencjalnie pozytywny.

- **wpływ na cenne obszary i obiekty przyrodnicze** – wszystkie trzy obręby, w których zachodzi potrzeba scalenia są w obszarze Natura 2000 OSO ptaków „Sudety Wałbrzysko-Kamiennogórskie”. Dwa z proponowanych obrębów Unisław Śląski i Rybnica Leśna znajdują się w obszarze Natura 2000 SOO siedlisk „Góry Kamienne”.

Ponadto na części użytków rolnych w Unisławiu Śląskim proponuje się: użytek ekologiczny „Łąki między Unisławiem a Sokołowskiem” (obszar ważny dla ptaków), Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Ścinawki” (obszar ważny dla ryb) oraz powiększenie obszaru Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich (obszar ważny dla ptaków, płazów i gadów).

Nieznaczna część użytków rolnych Unisławia Śląskiego znajduje się w granicach Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich. Większe powierzchnie użytków rolnych znajdują się w granicach jego otuliny zarówno w Unisławiu Śląskim jak i Rybnicy Leśnej. Wpływ scalenia będzie obojętny gdyż zabieg nie powoduje zmian w sposobie użytkowania ewidencyjnych gruntów i nie ma wpływu bezpośredniego na stanowiska chronionych roślin i zwierząt.

- **wpływ na krajobraz** – podczas zabiegu scalenia nie dojdzie do likwidowania miedz, sposób użytkowania gruntu pozostanie zgodny z ewidencją gruntów, czyli mozaika terenu pozostanie zachowana. W wyniku pracy scaleniowej likwidacji mogą ulec niektóre drogi gruntowe, gdyż nie będą one spełniać racjonalnej funkcji w stosunku do nowo wytyczonych granic działek, jednakże mogą zostać wykorzystane na tworzenie stref buforowych. Wpływ będzie zatem potencjalnie pozytywny.

- **wpływ na zabytki i obiekty kulturowe** – brak wpływu.

- **wpływ na dobra materialne i mieszkańców** - efekt pozytywny wyrażający się lepszą organizacją miejsca pracy rolników, zmniejszenie pracochłonności i kosztów prac transportowych. Ponadto wpływ pozytywny z powodu opracowania dla scalanych obszarów dokumentacji katastralnej i opracowania warunków do synchronizacji dokumentacji z

Księgami Wieczystymi, uporządkowanie stanu prawnego, zniesienie służebności, współwłasności i wspólnot gruntowych. Nastąpi również poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych, zmniejszenie ilości działek w poszczególnych gospodarstwach rolnych, zmniejszenie ilości działek o kształtach niedogodnych do uprawy mechanicznej (tworzenie możliwie dużych i regularnie ukształtowanych działek), wydzielenie gruntów ekwiwalentnych dla rolników w niewielkiej odległości od ich siedliska, urządzenie funkcjonalnej sieci dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych dostosowanej do współczesnego poziomu technicznego sprzętu rolniczego (skrócenie czasu i kosztów dojazdu do pól), zapewnienie każdej poscaleniowej działce dostępu do drogi o charakterze drogi publicznej, dostosowanie granic działek do systemu urządzeń melioracji wodnych oraz rzeźby terenu, wydzielenie niezbędnych gruntów na cele infrastruktury technicznej i społecznej w ramach postępowania scaleniowego (bez wywłaszczania).

3.9. Zagospodarowanie gruntów odłogowanych

W planie urządzeniowo-rolnym określono powierzchnię 389,20 ha gruntów odłogowanych (167,97 ha gruntów ornych i 221,23 ha użytków zielonych). W wyniku realizacji planowanych inwestycji wynikających z rozwiązań planu urządzeniowo-rolnego (planowane zalesienia, planowane zadrzewienia w formie remiz śródpolnych) jak również ustaleń wynikających z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego pozostałoby 369,32 ha gruntów odłogowanych. W celu zachowania walorów krajobrazowych i zapobieżenia degradacji tych gruntów zaleca się przywrócenie ich do pierwotnej funkcji rolnej, czyli przeciwdziałanie zarastaniu łąk i pastwisk oraz odłogowaniu gruntów ornych.

- **wpływ na wody powierzchniowe** – wpływ pozytywny ze względu na udrożnienie sieci rowów melioracyjnych.

- **wpływ na wody podziemne** – brak wpływu.

- **wpływ na klimat** – brak wpływu.

- **wpływ na ukształtowanie terenu** – brak wpływu. Grunty odłogowane zostaną przywrócone do swojej pierwotnej funkcji rolnej, a infrastruktura techniczna czyli rowy melioracyjne i drogi dojazdowe zostaną ewentualnie przywrócone i odtworzone.

- **wpływ na gleby** – wpływ pozytywny gdyż przeciwdziała to wzrastaniu zakwaszania gleb oraz przywraca właściwości fizyczno-chemiczne.

- **wpływ na zasoby naturalne** – brak wpływu.

- **wpływ na środowisko naturalne** – wpływ pozytywny ze względu na przywrócenie półnaturalnych łąk i pastwisk, które są cennym miejscem bytowania zwierząt i roślin. Prace te wpłyną korzystnie na środowisko naturalne, ponieważ podniosą lub odtworzą jego naturalne

funkcje. Użytkowanie gruntów zgodnie z ewidencją pozytywnie wpłynie na ptaki chronione licznie występujące w gminie takie jak: derkacz, świerszczak, jarzębatka, strumieniówka. Ponadto prawidłowe wykaszanie łąk od środka ku brzegom daje możliwość ucieczki derkaczowi i przepiórkom.

- **wpływ na cenne obszary i obiekty przyrodnicze** – racjonalne przywrócenie użytkowania gruntów dotychczas odłogowanych powinno potencjalnie pozytywnie wpłynąć na obszary cenne przyrodniczo. Głównie dotyczy to otuliny Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich i Obszaru Chronionego Krajobrazu Zawory, w którym zgodnie z zapisem Dz.U.z 2008r., Nr 317, poz. 3935 należy przeciwdziałać zarastaniu łąk i pastwisk poprzez koszenie i wypas, a także mechaniczne usuwanie samosiewów drzew i krzewów na terenach otwartych, a w razie konieczności także karczowanie z usunięciem biomasy z pozostawieniem kęp drzew i krzewów.

Korzystne jest przywracanie gruntów do użytkowania w oparciu o programy rolnośrodowiskowe. Doprowadzi to do osiągnięcia właściwej ochrony siedlisk i gatunków nieleśnych na obszarach rolniczych. Konsekwentne przestrzeganie obowiązujących standardów środowiskowych, minimalnych wymogów i stosowanie agrotechniki przyjaznej dla środowiska (np. międzyplonów) nie spowoduje zwiększenia intensyfikacji produkcji roślinnej. Nie powinno więc dojść do zmniejszenia populacji gatunków ptaków występujących na obszarach rolnych, w tym gatunków zagrożonych. Również w wyniku realizacji programów rolno-środowiskowych, płatności w ramach obszarów Natura 2000 i ONW można spodziewać się wzrostu różnorodności biologicznej oraz gatunków związanych z krajobrazem łąkowym i pastwiskowym.

- **wpływ na krajobraz** – wpływ pozytywny ze względu na przywrócenie walorów krajobrazowych i użytkowanie gruntów zgodnie z ewidencją gruntów.

- **wpływ na zabytki i obiekty kulturowe** – brak wpływu.

- **wpływ na dobra materialne i mieszkańców** – przywrócenie odłogom funkcji rolnej stanowić będzie potencjalne źródło dochodu z tytułu dopłat bezpośrednich dla rolników, ponadto wykorzystywanie pakietów rolno-środowiskowych zwiększy źródło dochodu mieszkańców i przyczyni się do proekologicznego nastawienia rolnictwa i mieszkańców. Ponadto zwiększenie walorów krajobrazowych podniesie walory estetyczne i turystyczne, co może skutkować większą liczbą turystów odwiedzających gminę.

3.10. *Miejsca wymagające uporządkowania*

W planie urządzeniowo-rolnym na podstawie inwentaryzacji terenowej i rozmów z sołtysami wskazano miejsca wymagające uporządkowania. Najczęściej są to porzucone odpady i śmieci. Ogółem stwierdzono 5 takich miejsc w Golińsku, Kowalowej, Nowym Siodle, Różanej i Rybnicy Leśnej.

- **wpływ na wody powierzchniowe** – wpływ pozytywny, gdyż odpady nie będą ulegały rozmywaniu i przenoszeniu przez wody na większy obszar.
- **wpływ na wody podziemne** – wpływ pozytywny ze względu na eliminację szkodliwych substancji mogących zanieczyścić wody gruntowe.
- **wpływ na klimat** – brak wpływu.
- **wpływ na ukształtowanie terenu** – brak wpływu.
- **wpływ na gleby** – brak wpływu.
- **wpływ na zasoby naturalne** – brak wpływu.
- **wpływ na środowisko naturalne** – brak wpływu.
- **wpływ na cenne obszary i obiekty przyrodnicze** – zlokalizowane miejsca do uporządkowania położone są poza istniejącymi i planowanymi formami ochrony przyrody.
- **wpływ na krajobraz** – wpływ pozytywny. Uporządkowanie tych miejsc pozytywnie wpłynie na estetykę i wizerunek krajobrazu gminnego.
- **wpływ na zabytki i obiekty kulturowe** – brak wpływu.
- **wpływ na dobra materialne i mieszkańców** – działania podjęte w celu uporządkowania takich miejsc pozytywnie wpłyną na świadomość ekologiczną mieszkańców gminy, a podniesienie walorów krajobrazowych poprawi turystyczny wizerunek gminy.

3.11. *Planowana infrastruktura rekreacyjno-turystyczna*

W oparciu o miejsca atrakcyjne turystycznie, istniejące szlaki turystyczne i rowerowe zaproponowano uzupełnienie istniejącej infrastruktury turystycznej. Zaplanowano 3 odcinki szlaków turystycznych pieszych w obrębach: Rybnica Leśna, Kowalowa-Sokołowsko i Golińsk. Będą one pełnić funkcję uzupełniającą w stosunku do istniejącej sieci szlaków.

Propozycja nowych tras rowerowych nawiązana jest do tras wskazanych w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i stanowi jedynie uzupełnienie istniejącej sieci. Trasy zaprojektowano po głównych drogach asfaltowych i drogach transportu rolnego.

Wskazano również lokalizacje 6 miejsc atrakcyjnych widokowo (2 – w Kowalowej, i po jednym w Nowym Siodle, Różanej, Rybnicy Leśnej i Unistawiu Śląskim). Ponieważ jest

to ogólna propozycja wpływ na poszczególne elementy środowiska jest trudny do przewidzenia.

- **wpływ na wody powierzchniowe** – brak wpływu.
 - **wpływ na wody podziemne** – brak wpływu.
 - **wpływ na klimat** – brak wpływu.
 - **wpływ na ukształtowanie terenu** – brak wpływu.
 - **wpływ na gleby** – brak wpływu.
 - **wpływ na zasoby naturalne** – brak wpływu.
 - **wpływ na środowisko naturalne** – wpływ będzie pozytywny. Skierowanie ruchu turystycznego na odpowiednio urządzone i oznaczone ścieżki rowerowe i szlaki piesze spowoduje odciążenie środowiska naturalnego od niekontrolowanego ruchu turystycznego.
 - **wpływ na cenne obszary i obiekty przyrodnicze** – projektowane szlaki turystyczne piesze:
 - w Golińsku częściowo wchodzi w Obszar Chronionego Krajobrazu Zawory i w proponowany Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Ścinawki (główna droga przez wieś),
 - odcinki Sokołowsko-Kowalowa w całości znajdują się w terenie leśnym w Parku Krajobrazowym Sudetów Wałbrzyskich
 - w Rybnicy Leśnej odcinek znajduje się w granicy Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich i jego otuliny (główna droga asfaltowa).
- Ponieważ szlaki zaprojektowano po trasach istniejących nie będzie to wywierało wpływu na cenne obszary i obiekty przyrodnicze.

Projektowane ścieżki rowerowe:

- w obrębie Golińsk niewielki fragment znajduje się w Obszarze Chronionego Krajobrazu Zawory i przebiega po drodze gruntowej,
- w obrębie Kowalowa w całości znajduje się w Parku Krajobrazowym Sudetów Wałbrzyskich i przebiega po głównej drodze asfaltowej.

Ponieważ szlaki zaprojektowano po trasach istniejących nie będzie to wywierało wpływu na cenne obszary i obiekty przyrodnicze.

- **wpływ na krajobraz** – brak wpływu.
- **wpływ na zabytki i obiekty kulturowe** – wpływ pozytywny poprzez zwiększenie dostępności do atrakcji turystycznych i uregulowanie ruchu turystycznego.
- **wpływ na dobra materialne i mieszkańców** – zwiększenie ilości punktów rekreacji i obsługi ruchu turystycznego pozytywnie wpłynie na turystyczny wizerunek gminy.

3.12. Wyłączenia gruntów z użytkowania rolniczego

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zostały wyznaczone obszary pod usługi, budownictwo mieszkaniowe i pensjonatowe. Łącznie obszar inwestycji nierolniczych obejmuje 74,00 ha. Ponieważ wpływ na poszczególne elementy środowiska jest zależny od przewidywanych funkcji terenu określenie stopnia wpływu na środowisko jest nie możliwe do oceny.

3.13. Podsumowanie wpływu prac urządzeniowo-rolnych na poszczególne elementy środowiska

Ocena oddziaływania poszczególnych prac na środowisko polegała na określeniu jaki wpływ na poszczególne elementy środowiska będzie miała ich realizacja. Do oceny tej posłużono się 6-stopniową skalą zdefiniowaną następująco:

- pozytywny wpływ (P) – działania wpływające na dany element środowiska korzystnie,
- potencjalnie pozytywny (PP) – działania, w których korzyści środowiskowe jednoznacznie przeważają nad ewentualnymi skutkami negatywnymi,
- obojętny (O) – działania lokalne, których wpływ na środowisko będzie niewielki,
- pozytywny z elementami negatywnymi (PN) – działania, w których możliwe jest, wyeliminowanie negatywnych skutków, pod warunkiem odpowiedniej ich realizacji,
- negatywny (N) – działania, które niosą ze sobą negatywny wpływ na środowisko,
- brak wpływu na środowisko (-) – działania, które nie wpłyną na środowisko.

Omawiane prace urządzeniowo-rolne należy ocenić jako zdecydowanie przyjazne środowisku. Zapewniają one zachowanie walorów środowiskowych, a nawet je zwiększają uwzględniając jednocześnie zasadę zrównoważonego rozwoju.

Ocena oddziaływania na środowisko poszczególnych prac zaproponowanych w Planie urządzeniowo-rolnym zawarta jest w Tabeli 2.

Rzeczywisty wpływ na środowisko prac urządzeniowo-rolnych zależy będzie m.in. od ilości projektów, które będą wdrażane w ramach poszczególnych działań, od ich zakresu czy sposobu uwzględnienia w nich zasad ochrony środowiska, a także od ich lokalizacji. Takich kwestii Plan urządzeniowo-rolny nie jest w stanie przewidzieć, ponieważ realizacja prac zależy będzie od jednostek samorządowych i podmiotów gospodarczych podejmujących decyzję lub przygotowujących wnioski o wsparcie finansowe dla zaproponowanych prac, od indywidualnych decyzji rolników, grup producenckich, organizacji pozarządowych. Realizacja ustaleń planu zależy będzie również od dostępnych środków finansowych, w tym także zabezpieczenia funduszy własnych czy możliwości pokrycia niezbędnych wydatków do czasu ich zrefundowania.

Tabela 2

Wpływ realizacji ustaleń Planu Urzędzeniowo - Rolnego na poszczególne elementy środowiska												
Lp.	Rodzaj prac	wody powierzchniowe	wody podziemne	klimat	uksztaltowanie terenu	gleby	zasoby naturalne	środowisko naturalne	cenne obszary i obiekty przyrodnicze	krajobraz	zabytki i obiekty kulturowe	wpływ na dobra materialne i mieszkańców
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	konserwacja cieków i rowów melioracyjnych	P	-	O	-	P	-	P	PP	P	-	P
2.	regulacja stosunków wodnych	P	-	-	O	P	-	P	PP	P	-	P
3.	budowa zbiorników retencyjnych	O	O	P	PN	O	P	PN	N	P	P	P
4.	planowane zalesienia	P	P	P	-	P	-	P	O	O	-	P
5.	planowane przydrożne zadrzewienia i zakrzewienia	P	-	P	-	P	-	P	PP	P	P	P
6.	planowane zadrzewienia w formie remiz śródpolnych	P	-	P	-	P	-	P	PP	P	-	-
7.	drogi do modernizacji	P	P	-	O	P	-	P	PP	P	P	P
8.	scalenie gruntów	O	-	-	PP	PP	-	PP	O	PP	-	P
9.	zagospodarowanie gruntów odlogowanych	P	-	-	-	P	-	P	PP	P	-	P
10.	miejsca wymagające uporządkowania	P	P	-	-	-	-	-	-	P	-	P
11.	planowana infrastruktura rekreacyjno-turystyczna	-	-	-	-	-	-	P	-	-	P	P
12.	wyłączenia gruntów z użytkowania rolniczego	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		P	pozytywny		PN	pozytywny z elementami negatywnymi						
		PP	potencjalnie pozytywny		N	negatywny						
		O	obojętny		-	brak wpływu						

4. PRZEWIDYWANE MOŻLIWOŚCI TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Plan urządzeniowo-rolny nie wprowadza działań, które mogłyby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko. Poruszone zagadnienia mają na celu przywrócenie stanu poprzedniego infrastruktury rolniczej poprzez rekultywacje i nie wprowadzają szczególnych rozwiązań mogących oddziaływać poza obszar gminy.

5. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Większość prac urządzeniowo-rolnych proponowanych w Planie urządzeniowo-rolnym ma pozytywny lub neutralny wpływ na środowisko. Ponieważ gmina charakteryzuje się dużą ilością form ochrony przyrody Natura 2000 OSO i SOO, park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, projektowane użytki ekologiczne, rezerваты i obszar chronionego krajobrazu należy wziąć pod uwagę następujące rozwiązania:

➤ **kształtowanie sieci dróg w tym głównie dróg transportu rolnego** – ponieważ jest to ogólna propozycja sieci drogowej do modernizacji powinno się w projektach technicznych przebudowy dostosować nawierzchnię dróg do walorów krajobrazowych zwłaszcza w projektowanych: użytku ekologicznym „Łąki między Unisławiem a Sokołowskiem” i „Obszarze chronionego krajobrazu Dolina Ścinawki”. Korzystne byłoby zachowanie w niektórych przypadkach istniejących zadrzewień i zakrzewień zwłaszcza drzew dziuplastych i starodrzewia, zakrzewień kolczastych głóg, dzika róża, tarnina (szczególnie w obszarach cennych przyrodniczo) lub też wprowadzenie nowych pasów zadrzewień i zakrzewień zawierających rodzime gatunki.

➤ **planowane zalesienia** - wskazanym jest zalesianie gruntów w ramach sukcesji naturalnej na gruntach opuszczonych rolniczo (odłogowanych), dla których zalesienie stanowi racjonalny sposób zagospodarowania w tym ochronę przed erozją. Przywracanie takich gruntów do produkcji rolnej byłoby ekonomiczne nieopłacalne i wymagałoby znacznych nakładów środków finansowych, a poza tym niesłoby ryzyko likwidacji wykształconych siedlisk przyrodniczych.

➤ **planowane przydrożne zadrzewienia i zakrzewienia** – w planie proponuje się bieżące uzupełnianie i pielęgnację istniejących zadrzewień i zakrzewień oraz nowe nasadzenia przy uwzględnieniu rodzimych gatunków. W projektach technicznych przebudowy dróg powinno się szczegółowo rozpatrzyć zasadność i możliwość wprowadzenia

zadrzewień (szerokość pasa drogi) oraz ich skład gatunkowy. Ponieważ cały obszar gminy znajduje się w obszarze Natura 2000 OSO ptaków „Sudety Wałbrzysko Kaminennogórskie”, należy zachować istniejące zadrzewienia i zakrzewienia i dotyczy to głównie drzew dziuplastych i starodrzewia oraz zachowanie zakrzewień zwłaszcza ciernistych jak głóg, dzika róża, tarnina.

➤ **grunty wymagające regulacji warunków wodnych** – przy gruntach wymagających regulacji stosunków wodnych procedura powinna zacząć się od udroźnienia rowów przylegających do danego gruntu gdyż może to spowodować udroźnienie wylotów drenarskich i przywrócić sprawne działanie sieci. Jeżeli obszar nie jest zdrenowany to sam zabieg oczyszczenia rowu może polepszyć warunki wodne w przyległym terenie.

➤ **budowa zbiorników retencyjnych** – działanie to powinno zostać poprzedzone szczegółową oceną oddziaływania planowanej inwestycji.

➤ **konserwacja cieków i rowów szczegółowych** – ze względów przyrodniczo-krajobrazowych oraz ochrony gruntów przed erozją wodno-wietrzną wskazane jest możliwie największe utrzymanie przyległych istniejących zadrzewień i zakrzewień, zwłaszcza w obszarach wskazanych jako projektowane użytki ekologiczne, rezerwy, obszary chronionego krajobrazu. Ponieważ w projekcie określono potrzebę objęcia konserwacją wszystkich cieków naturalnych i rowów szczegółowych przed realizacją inwestycji z zakresu melioracji konieczne jest przeprowadzenie gruntownej inwentaryzacji terenowej cieków, rowów otwartych i sieci drenarskiej przez służby melioracyjne.

➤ **zagospodarowanie gruntów odłogowanych** – ponieważ zagrożeniem dla walorów przyrodniczych jest wycofywanie się rolników z uprawy terenów nieopłacalnych, gdzie występują słabe gleby i trudne warunki uprawy należy dążyć do przywracania tych gruntów do produkcji rolnej zgodnie z ewidencją gruntów. Stąd też przy realizacji tych prac wskazane jest realizowanie programów rolnośrodowiskowych, których pomoc finansowa zrekompensuje utracone korzyści. A więc zamiast wprowadzenia intensywnej produkcji rolnej należałoby wprowadzić kierunki ekstensywne, ekologiczne. Ponadto podczas usuwania samosiejek powinno się dążyć do pozostawienia niewielkich enklaw, kęp zadrzewień i zakrzewień oraz w przypadku przebiegu rowów melioracyjnych i cieków zachować w miarę możliwości nadbrzeżne zadrzewienia i zakrzewienia.

➤ **scalanie gruntów** – dokładne określenie wpływu scalenia gruntów jak i kompensacji może się odbywać jedynie w przypadku opracowania założeń do projektu scalenia gruntów. Dopiero na tym etapie widoczna będzie skala likwidacji miedz i ilości likwidowanych dróg gruntowych oraz pozostały zakres prac.

Można przyjąć założenie, że w obrębach Unisław Śląski i Rybnica Leśna ze względu na kierunki produkcji rolniczej bazujące głównie na użytkach zielonych i na rzeźbę terenu większość miedz pozostanie zachowana, a poprawie ulegnie rozłóg gruntów. Ponieważ udział użytków zielonych jest znaczny w tych obrębach oraz grunty będą użytkowane zgodnie z ewidencją gruntów stopień intensyfikacji produkcji rolnej nie ulegnie zmianie i mozaika gruntów pozostanie zachowana.

W obrębie Nowe Siodło zagrożenie utraty mozaiki gruntów jest większe. Również miedze w większej skali mogą ulec likwidacji. Jednak działania te będą kompensowane przez propozycję lokalizacji nowych pasów zadrzewień, które będą miejscem migracji między Górami Kamiennymi i Zaworami jak również dostosowywanie granic działek do naturalnych granic terenu. Należy również dążyć do promowania produkcji ekstensywnej, realizowania programów rolnośrodowiskowych czy wprowadzania stref buforowych. Również realizacja modernizacji dróg poprzez ich utwardzenie prowadzić będzie do zmniejszenia skali zjawiska erozji, które w gminie Mieroszów ma duże oddziaływanie. Ponieważ gmina w całości znajduje się w obszarze Natura 2000 OSO ptaków i w znacznej mierze SOO siedlisk szczególne znaczenie ma promowanie rolnictwa ekologicznego.

Mając na uwadze, iż w obrębach Unisław Śląski i Rybnica Leśna jest znaczna część użytków rolnych znajdujących się w obszarach cennych przyrodniczo scalenie gruntów można przeprowadzić uwzględniając:

- **w obszarze proponowanego chronionego krajobrazu „Dolina Ścinawki”** ochrona walorów przyrodniczych powinna polegać na zachowaniu stosunków wodnych i urozmaiconego koryta Ścinawki, utrzymanie roślinności wodnej, skarp przybrzeżnych, i zakrzaczeń na stokach.
- **w obszarze powiększenia Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich** dla zachowania obecnych walorów przyrodniczych należy utrzymać ekstensywne użytkowanie łąk poprzez przynajmniej jednokrotne w ciągu roku wykaszanie, a także utrzymanie obecnych stosunków wodnych.
- **w obszarze proponowanego użytku ekologicznego „Łąki między Unisławiem a Sokołowskiem”** najważniejszym zaleceniem ochronnym dla tego obszaru powinno być utrzymanie obecnego zróżnicowania biotopów: zachowanie naturalnych cech łąk i źródlisk,

Plan urządzeniowo-rolny zawiera najważniejsze potrzeby z zakresu modernizacji i zagospodarowania przestrzeni rolniczej. Jest to dokument, który nie stanowi prawa lokalnego i nie jest obligatoryjny dla właścicieli gruntów. Zawarte w nim propozycje prac, w przypadku ich uwzględnienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, wymagałyby sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko. Natomiast w przypadku realizacji poszczególnych przedsięwzięć, wymagają one sporządzenia szczegółowych projektów inwestycyjnych, dla których wymagane będzie sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko. W dokumentach tych szczegółowo będą opisane możliwości rozwiązań alternatywnych dla Obszaru Natura 2000. W przypadku gdy z raportu lub z prognozy oddziaływania na środowisko wyniknie, że przedsięwzięcia te mogą znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko, a w szczególności na Obszar Natura 2000, należałoby odstąpić od realizacji tego przedsięwzięcia.

6. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PLANU URZĄDZENIOWO – ROLNEGO ORAZ CZĘSTOTLIWOŚĆ JEJ PRZEPROWADZENIA

Plan urządzeniowo – rolny nie wprowadza konkretnych działań służących przekształceniu środowiska, a stanowi jedynie propozycję rozwiązań dążących do poprawy warunków wodnych i przestrzennej organizacji gospodarstw rolnych, kształtowania krajobrazu naturalnego i ochrony przyrody. Wszystkie prace nie wprowadzają nowych funkcji do środowiska, a jedynie odtwarzają i przywracają pierwotny stan, który wskutek wieloletnich zaniedbań uległ degradacji.

Plan urządzeniowo – rolny nie jest podstawą do realizacji poszczególnych przekształceń, natomiast zawarte w nim ustalenia mogą być pomocne do przygotowania opracowań programowych oraz planistycznych i powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w planach zagospodarowania przestrzennego. Dlatego nie przewiduje się konieczności przeprowadzania analizy skutków realizacji postanowień zawartych w opracowaniu.

IV. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Niniejsza Prognoza Oddziaływania na Środowisko dotyczy Planu Urzędzeniowo-Rolnego Gminy Mioszów. Głównym celem prognozy oddziaływania na środowisko jest wskazanie, w jaki sposób prace urządzeniowo-rolne wpłyną na środowisko. Jest to opracowanie przedstawiające prawdopodobne skutki, jakie niesie za sobą realizacja proponowanych prac.

Celem Planu Urzędzeniowo-Rolnego Gminy Mioszów jest wskazanie zakresu potrzeb przeprowadzenia prac urządzeniowo-rolnych w poszczególnych obrębach. Prace te pomogą w racjonalnym wykorzystaniu przestrzeni rolniczej, poprawie warunków wodnych i przestrzennej organizacji gospodarstw rolnych, kształtowaniu krajobrazu naturalnego i ochronie przyrody.

Powyższy plan sporządzono na zlecenie Zarządu Województwa Dolnośląskiego przy współudziale Urzędu Miasta Mioszów.

W planie zaproponowano przeprowadzenie następujących prac:

konserwacja cieków naturalnych i rowów melioracji szczegółowej, planowane zalesienia, zadrzewienia w formie remiz śródpolnych, zadrzewienia i zakrzewienia liniowe, modernizacja dróg, wskazano grunty wymagające regulacji stosunków wodnych, określono powierzchnie gruntów odłogowanych wymagających przywrócenia do użytkowania rolniczego, wskazano obręby w których występuje potrzeba przeprowadzenia scalenia gruntów.

Gmina Mioszów położona jest w województwie dolnośląskim, w powiecie wałbrzyskim przy granicy z Republiką Czeską. Jest to gmina miejsko-wiejska o charakterze leśno-rolnym. Tworzy ją 8 geodezyjnych obrębów ewidencyjnych (wsi sołeckich). Położona jest w Sudetach Środkowych, w obrębie niecki śródsudeckiej, na obszarze Obniżenia Mioszowickiego oraz części Gór Kamiennych i Zaworów.

Najważniejszymi zasobami są surowce skalne, stanowiące materiał do budowy nawierzchni dróg. Znaczenie gospodarcze mają melafiry wydobywane w kamieniołomie w Rybnicy Leśnej, złożę to należy do najzasobniejszych w skali kraju.

Sieć rzeczna tworzą głównie dwa ciek naturalne Ścinawka z dopływami Sokołowiec i Unisławka oraz ciek Rybna. Na terenie gminy istnieje niewielka liczba stawów i oczek wodnych. Warunki hydrograficzne i ukształtowanie terenu stwarzają duże możliwości retencji, jednakże nie ma zbiorników retencyjnych i przeciwpowodziowych. W gminie występują tereny zalewowe, obejmujące obszar 37,96 ha położone wzdłuż rzeki Ścinawka w obrębie Golińsk.

Najzasobniejsze piętro wodonośne występuje w zachodniej części gminy i jest to piętro kredowe, związane ze zbiornikiem wód podziemnych krzeszowskiej niecki wewnątrzsudeckiej nr 342, gdzie utworami wodonośnymi są spękane piaskowce i mułowce.

Gmina położona jest w południowym regionie klimatycznym o średniej rocznej temperaturze 4,5–5,5°C, o okresie wegetacyjnym ok. 180 dni i rocznej sumie opadów w granicach 700-800 mm. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio 100-120 dni. Dominuje południowo-zachodni kierunek wiatru.

W zależności od wysokości wyróżnione zostały dwa piętra klimatyczne:

- piętro „b” umiarkowanie-ciepłe (400-550 m n.p.m.) obejmujące większą część obszaru gminy (poza Górami Suchymi),
- piętro „c” umiarkowanie-chłodne (550-800 m n.p.m.), na terenie gminy obejmuje Góry Suche.

Ukształtowanie terenu w gminie jest mocno zróżnicowane i obejmuje tereny położone na wysokości od około 450 m n.p.m. do prawie 930 m n.p.m. Wpływ na to mają głównie:

Góry Kamienne tworzą pasma o wysokości 608 – 928 m n.p.m. i rozciągłości w kierunku północno-zachodnim oraz południowo-wschodnim. Charakteryzują się stromymi stokami i wąskimi grzbietami o silnie urozmaiconej linii grzbietowej, często mają wygląd stożków, a ponadto cechują je głęboko wcięte doliny potoków.

Kotlina Sokołowska jest niewielkim, śródgórskim obniżeniem (ok. 600 m n.p.m.) otoczonym Górami Suchymi o charakterystycznych, powulkanicznych kształtach.

Wyżyna Unisławska jest śródgórską, wododziałową wierzchołkową (590-650 m n.p.m.). Obszar wyżyny jest niezalesiony, a lasy pokrywają jedynie stoki otaczających ją gór.

Obniżenie Mioszowskie jest śródgórskim obniżeniem z doliną górnego biegu rzeki Ścinawki. Cały jego obszar jest pagórkowaty, pofałdowany, łagodnie poprzecinany korytami cieków wodnych.

Zawory stanowią północno zachodni skraj Gór Stołowych. Tworzą wąski, płaski i zalesiony grzbiet górski z izolowanymi pagórkami, miejscami na zboczach występują skalne ściany piaskowcowe.

Na obszarze gminy przeważają gleby średnio ciężkie i ciężkie do uprawy, najtrudniejsze – w górskich partiach, z uwagi na ich szkieletowość, podatność na erozję wodną i przesuszanie. Wykazują wysoki stopień zakwaszenia – około 60 % to gleby bardzo kwaśne (pH poniżej 4,5), a 25 % to gleby kwaśne (pH 4,6 – 5,5), które wymagają wapnowania. Wartość bonitacji gleb (jakość i przydatność rolnicza gleb) dla obszaru gminy

wynosi 37,3 pkt. jednakże jest zróżnicowana w skali gminy. Najlepsze warunki glebowe do produkcji rolnej określone jako średnie są w obrębie Nowe Siodło, słabe w obrębach Łączna, Kowalowa, Golińsk, Różana, Sokołowsko oraz bardzo słabe w obrębach Rybnica Leśna i Unisław Śląski.

Ukształtowanie terenu gminy Mieroszów spowodowało, że największy jej obszar, tj. 3256,27 ha, zajmują grunty leśne i zadrzewione, co stanowi 49,6 % powierzchni gminy. Zbliżony udział w strukturze użytkowania gruntów, tj. 44,1 % powierzchni gminy, mają użytki rolne, które zajmują obszar 2890,48 ha. W poszczególnych obrębach udział procentowy poszczególnych użytków gruntowych jest zróżnicowany, i tak na podstawie tego określone są 3 typy użytkowania ziemi:

- leśno-rolny (Unisław Śląski, Kowalowa, Sokołowsko, Łączna)
- rolno-leśny (Rybnica Leśna, Golińsk)
- rolny z udziałem lasów (Różana)
- rolny z udziałem pozostałych (Nowe Siodło)

Stąd głównym typem użytkowania ziemi jest typ leśno-rolno.

Na obszarze gminy grunty odłogowane występują na powierzchni 389,20 ha, w tym 167,97 ha na gruntach ornych i 221,23 ha na użytkach zielonych (102,42 ha pastwisk, 118,81 ha łąk). Ogółem odłogi zajmują 13,5 % powierzchni użytków rolnych gminy.

Sieć drogowa w gminie łącznie z ewidencyjnymi drogami transportu rolnego obejmuje 180,98 km dróg. Biorąc pod uwagę rodzaj nawierzchni wyróżniamy: drogi asfaltowe 23,3% (42,11 km), utwardzone 8,1% (14,72 km) i gruntowe 34,4% (62,25 km) natomiast 34,2% (61,90 km) to drogi nieprzejezdne, zaorane lub zakrzaczone.

W gminie Mieroszów całkowita długość cieków podstawowych wynosi 22,32 km. Stan techniczny cieków nie jest zadowalający z powodu wieloletnich zaniedbań konserwacyjnych. Najczęściej są one pozarastane i zaśmiecone, miejscami wymagają pogłębienia. Mosty i przepusty w wielu miejscach wymagają przebudowy, skarpy wzmocnienia, a mury oporowe naprawy i oczyszczenia z roślinności. Rowy melioracji szczegółowych mają łączną długość 39,73 km. Stan techniczny większości rowów melioracyjnych jest zły, gdyż są one za płytkie, pozarastane, a przez to niedrożne, co skutkuje zamulaniem dróg transportu rolnego i wylotów drenarskich.

Na terenie gminy znajduje się 520,07 ha gruntów zmeliorowanych, co stanowi 18,0 % użytków rolnych. Sieć drenarska w większości jest zniszczona i niedrożna z powodu zaniedbywania odpowiednich prac. Następstwem tego jest występowanie gruntów podmokłych w wielu obrębach gminy.

W gminie Mieroszów zgodnie z karatami podatkowymi występuje 275 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 9,36 ha. Dochód z produkcji rolnej to główne źródło utrzymania zaledwie 9,6% ogólnej liczby gospodarstw (26 gospodarstw). Wynika to z warunków przyrodniczych gminy oraz wysokiego udziału użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych gminy 63,5%.

Do obszarów i obiektów przyrodniczych chronionych prawnie, występujących na terenie gminy Mieroszów należą:

- Obszar Natura 2000, Specjalny Obszar Ochrony siedlisk (Góry Kamienne – PLH020038),
- Obszar Natura 2000, Obszar Specjalnej Ochrony ptaków (Sudety Wałbrzysko – Kamiennogórskie - PLB020010),
- Park Krajobrazowy Sudetów Wałbrzyskich,
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Zawory”,
- 3 pomniki przyrody ożywionej i 5 pomników przyrody nieożywionej.

Z najważniejszych problemów w zakresie ochrony środowiska w gminie Mieroszów należy wymienić: zły stan obiektów zabytkowych w tym zabudowy Sokołowska i zabytkowego parku, brak sieci kanalizacyjnej, brak selektywnej zbiórki surowców wtórnych, dzikie wysypiska śmieci, brak stref buforowych między gruntami ornymi i wodami powierzchniowymi, zły stan melioracji podstawowych i szczegółowych, niska jakość wód powierzchniowych, użytkowanie gruntów niezgodnie z ewidencją gruntów, zarastanie cennych przyrodniczo łąk i pastwisk, odchodzenie od produkcji zwierzęcej i wypasu bydła, eksploatacja kamieniołomu w obrębie Rybnica Leśna.

W przypadku braku realizacji ustaleń Planu urządzeniowo-rolnego nastąpi przede wszystkim pogorszenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej wskutek wzrostu rozdrobnienia i złego rozłogu gospodarstw oraz zaniedbań w utrzymaniu i konserwacji istniejącej sieci dróg transportu rolnego i rowów melioracji szczegółowej, powiększenie powierzchni gruntów podmokłych i odłogowanych, brak przeciwdziałania erozji gleb, pogorszenie jakości wód powierzchniowych, pogorszenie walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy.

Do określenia oddziaływania planu na środowisko posłużono się 6-stopniową skalą, dzięki której wpływ zaproponowanych prac na poszczególne elementy środowiska określono jako: pozytywny, potencjalnie pozytywny, pozytywny z elementami negatywnymi, negatywny, obojętny oraz brak wpływu. Większość ustaleń Planu urządzeniowo-rolnego będzie miała pozytywny wpływ na poszczególne elementy środowiska. Zapewniają one zachowanie walorów środowiskowych uwzględniając jednocześnie zasadę zrównoważonego rozwoju, racjonalne zagospodarowanie użytków rolnych, ochronę wód, gleb i środowiska

przyrodniczego. Ustalenia planu korzystnie wpłyną na środowiska życia i pracy człowieka, pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Uwzględniają również cele i przedmiot ochrony obszarów objętych ochroną prawną.

Plan urządzeniowo-rolny nie wprowadza ustaleń, które mogłyby potencjalnie transgranicznie oddziaływać na środowisko.

W Prognozie Oddziaływania na Środowisko zaproponowano rozwiązania, które zminimalizują negatywny wpływ na środowisko. Dotyczy to: modernizacji dróg transportu rolnego, planowanych zalesień, planowanych pasów zadrzewień i zakrzewień przydrożnych, konserwacji cieków i rowów melioracyjnych, przywrócenia do użytkowania gruntów odłogowanych oraz scalenia gruntów.

Ze względu na to, że Plan urządzeniowo-rolny nie jest dokumentem obligatoryjnym, a jedynie propozycją rozwiązań, nie przewiduje się konieczności przeprowadzania analizy skutków realizacji postanowień zawartych w opracowaniu.

V. WYKAZ MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH

1. „Wytyczne w sprawie ustalania granicy rolno-leśnej” Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi i Ministerstwo Środowiska, Warszawa, lipiec 2003.
2. *Mapy glebowo-rolnicze* sporządzone przez Wojewódzkie Biuro Geodezji i Urzędów Rolnych we Wrocławiu. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego we Wrocławiu.
3. *Mapy hydrograficzne i sozologiczne* w skali 1:50 000 dla obszaru gminy Mieroszów, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.
4. *Dane ewidencji gruntów i budynków*, stan na maj 2009 r.
5. „Kompleksowe scalanie gruntów rolnych i leśnych oraz jego wpływ na środowisko” materiały szkoleniowe nr 93, Puławy 2006, IUNiG Państwowy instytut badawczy w Puławach.
6. „Stan i zmiany właściwości gleb użytkowanych rolniczo w województwie dolnośląskim w latach 2000-2005”, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Instytut Nawożenia i Gleboznawstwa, Państwowy Instytut Badawczy, Puławy-Wrocław 2007 r.
7. „Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi Warszawa, lipiec 2007.
8. „Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”, Warszawa listopad 2006r.
9. „Program małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim”. Sejmik Województwa Dolnośląskiego, Wrocław październik 2006.
10. „Środowiskowe uwarunkowania realizacji Programu małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim - prognoza”, Wrocław lipiec 2006 r.
11. „Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Województwa Dolnośląskiego” Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wrocław 2000.
12. *Inwentaryzacja Przyrodnicza Miasta i Gminy Mieroszów*, Wrocław 2005 r.
13. „Standardowy Formularz Danych SFD dla obszaru Natura 2000 PLH020038 Góry Kamienne” – październik 2010r.
14. *Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego nr 36 z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Zawory”*. Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego, (Dz.U.z 2008r., Nr 317, poz. 3935).
15. *Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego nr 7 z dnia 27 lutego 2008 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Sudetów Wałbrzyskich*. Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego, (Dz.U.z 2008r., Nr 63, poz. 610).